

Прамая лінія
ПРАЦОЎНЫЯ ПЫТАННІ.
3 ПЕРШЫХ ВУСНАЎ
Новы варыянт Працоўнага кодэкса, кантракты і водпускі, асаблівасці працы жанчын і інвалідаў, рэжым работы і іншыя «прыватныя» пытанні — усё гэта стане тэмай «прамой лініі» газеты «Звязда» з удзелам начальніка юрыдычнага ўпраўлення Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Ірэны Мечыславаўны ЧЫСЦЯКОВАЙ.
Такім чынам, **УВАГА!** Згодна з папярэдняй дамоўленасцю, «прамая лінія» будзе праходзіць з 11 да 12 гадзін 19 ліпеня па радыяцыйных тэлефонах (8-017) 292-38-21 і 292-38-92. Адначасова папярэдняе пытанні прымаюцца па нумары 287-17-57.

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

18 ЛІПЕНЯ 2007 г.
СЕРАДА

№ 132 (25997)

Кошт 440 рублёў

ВІДАЕЦЦА 3 9 ЖНІўНЯ 1917 Г.

Беларусь і ЮНКТАД пацвердзілі намер умацоўваць супрацоўніцтва

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 17 ліпеня сустрэўся з генеральным сакратаром Канферэнцыі ААН па гандлю і развіццю (ЮНКТАД) Панічпакаці Супачаі, паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе кіраўніка дзяржавы. Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што Беларусь «надае важнае значэнне дзейнасці ЮНКТАД». Аляксандр Лукашэнка падзякаваў кіраўніцтву арганізацыі за дапамогу, што аказваецца нашай краіне ў працэсе ўступлення ў СГА. Прэзідэнт Беларусі вітае намаганні Канферэнцыі ААН па гандлю і развіццю па падтрымцы як Беларусі, так і іншых сярэдніх і малых краін у няпростых умовах глабалізацыі на планеце.

«Што датычыцца СГА, то ўступілі мы ў СГА або не, але мы апынёмся ў асяроддзі іншых краін — членаў Сусветнай гандлёвай арганізацыі і будзем з імі працаваць на прынцыпах СГА. Нас хвалюе, каб гэтыя краіны працавалі з намі без двойных стандартаў, на прынцыпах СГА, таму нам вельмі важна быць членамі арганізацыі. У адваротным выпадку мы можам зведаць дыскрымінацыю з боку гэтых дзяржаў», — заявіў Аляксандр Лукашэнка. Генеральны сакратар Канферэнцыі ААН па гандлю і развіццю ў сваю чаргу выказаў падзяку Беларусі за плённае супрацоўніцтва з ЮНКТАД.

Панічпакаці Супачаі высока ацаніў ўзаемадзеянне з Пастаянным прадстаўніцтвам Беларусі пры Аддзяленні ААН і іншых міжнародных арганізацыях у Жэневе. Высокі замежны гоць падкрэсліў, што беларускія дыпламаты ў Жэневе «аказваюць вялікую дапамогу ў працэсе рэфармавання ЮНКТАД, накіраванага на тое, каб зрабіць дзейнасць гэтай арганізацыі больш змястоўнай, эфектыўнай і, аднаўдана, больш дапамагаць краінам з пераходнай эканомікай і дзяржавам, што сталі на шлях развіцця».

Генеральны сакратар падкрэсліў, што разлічвае на інтэнсіфікацыю супрацоўніцтва з Беларуссю і іншымі краінамі рэгіёна. На сустрэчы былі абмеркаваны канкрэтныя шляхі ўмацавання двухбаковага ўзаемадзеяння.

Прэзідэнт Беларусі правёў кадравыя перастаноўкі ў сілавых структурах

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусі Аляксандр Лукашэнка вызваліў указам ад займаемых пасад старшыню Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусі генерал-лейтэнанта Сцяпана Сухаранку і першага намесніка старшыні КДБ генерал-маёра Васіля Дземідовіча ў сувязі з пераводам на іншую работу. Аб гэтым паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе Прэзідэнта Беларусі.

Старшынёй Камітэта дзяржбяспекі назначаны генерал-маёр Юры Жабонін, які займаў да гэтага пасаду начальніка Службы бяспекі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі. Замест яго начальнікам Службы бяспекі кіраўніка дзяржавы назначаны падпалкоўнік Андрэй Ушорын, які займаў да гэтага часу пасаду начальніка ўпраўлення асабістай аховы гэтай структуры. Новаму кіраўніцтву КДБ даручана ў самы кароткі тэрмін унесці Прэзідэнту Беларусі прапановы аб кадравым умацаванні Камітэта дзяржбяспекі.

Прэзідэнт Беларусі вызначыў парадак стварэння ў пракуратуры, МУС і КДБ спецпадраздзяленняў па барацьбе з карупцыяй і арганізаванай злачыннасцю

Адпаведны ўказ № 330 кіраўнік дзяржавы падпісаў 16 ліпеня, паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

Ва ўказе ўлічаны існуючы вопыт функцыянавання такіх спецыяльных падраздзяленняў.

Сярэдні памер пенсіі ў чэрвені склаў ВР278,7 тыс.

Паведамліў карэспандэнт БЕЛТА ў Міністэрстве статыстыкі і аналізу. Паводле слоў спецыялістаў, гэта роўна 113,3 працэнта велічыні сярэднедушавага мінімальнага спажывецкага бюджэту сям'і пенсіянераў (у адпаведнасці з паставанам Міністэрства працы і сацыяльнай абароны ў перыяд з 1 мая па 31 ліпеня 2007 года гэты сацыяльны нарматыў у адрозненні ад сацыяльнага ўказу № 246 тыс.). Паводле даных статыстычнага ведамства, сярэдні

У добры шлях, Бярэзіна!

Рэальная заробатная плата павялічылася на 3,4 працэнта

Намінальная налічаная сярэднямесячная заробатная плата работнікаў Беларусі ў студзені—маі гэтага года склала ВР650 тыс. Як паведамліў карэспандэнт БЕЛТА ў Міністэрстве статыстыкі і аналізу рэспублікі, у маі сярэдняя зарплата складала ВР687,1 тыс. Гэта на 3,8 працэнта больш (на ВР25 тыс.), чым у красавіку гэтага года. Паводле даных статыстычнага ведамства, у Беларусі рэальная налічаная заробатная плата (разлічаная з улікам росту спажывецкіх цэн на тавары і паслугі) ў студзені—маі 2007 года ўзрасла на 10,3 працэнта ў параўнанні з аналагічным перыядам 2006 года. Рэальная зарплата ў маі ў параўнанні з красавіком гэтага года павялічылася на 3,4 працэнта.

Мінімальны спажывецкі бюджэт аднаго члена сям'і з чатырох чалавек у маі 2007 года склаў ВР276,1 тыс., бюджэт пражытнага мінімуму ў сярэднім на душу насельніцтва — ВР179,5 тыс.

Сярэдняя зарплата бюджэтнікаў ў маі склала ВР61 тыс.

У Беларусі ў галінах бюджэтнай сферы сярэднямесячная заробатная плата ў студзені—маі гэтага года склала ВР587 тыс., у тым ліку ў маі — ВР611 тыс. Аб гэтым карэспандэнту БЕЛТА паведамліў Міністэрстве статыстыкі і аналізу рэспублікі. Паводле даных статыстычнага ведамства, ва ўстановах аховы здароўя сярэдняя заробатная плата ў маі гэтага года складала ў памеры ВР589 тыс., у тым ліку ўрачоў — ВР1 млн 3 тыс., сярэдняя медыцынскага персаналу — ВР582 тыс., маладшага медыцынскага персаналу — ВР365 тыс. Сярэдні майскі заробак ва ўстановах адукацыі склаў ВР545 тыс., у тым ліку настаўнікаў — ВР663 тыс., прафесарска-выкладчыцкага складу — ВР1 млн 1 тыс. Ва ўстановах навукі і навуковага абслугоўвання гэты паказчык склаў ВР885 тыс., у тым ліку навуковых работнікаў — ВР920 тыс. Паводле статыстычных даных, у работніцкай арганізацыі фізкультуры і спорту сярэдні майскі заробак быў ВР821 тыс. У галіне фінансаў, кредыту і страчвання сярэдняя зарплата работнікаў у маі была ВР1 млн 114 тыс.

Дэмаграфія

Дзіця з прабіркi — за мільён

Упершыню адмоўны натуральны прырост насельніцтва ў Беларусі быў адзначаны ў 1993 годзе, калі колькасць памёрлых перавысіла колькасць народжаных на 11,2 тысячы чалавек. У 2005 годзе гэтая розніца павялічылася да 51,3 тысячы.

Паводле слоў начальніка аддзела аховы мацярынства і дзяцінства Міністэрства аховы здароўя Ірыны Мітрошанкі, асаблівасць працы дапаўняльніцы насельніцтва ў нашай краіне — зніжэнне нараджальнасці і адначасовае павелічэнне смертнасці. Беларусь па тыпу ўроставай структуры адносіцца да краін з увычайна высокай смертнасцю. Для выпраўлення сумнага становішча сёлетня ў сакавіку кіраўніцтвам нашай краіны была прынята нацыянальная праграма дэмаграфічнай бяспекі Рэспублікі Беларусі на 2007—2010 гады. Яна прадугледжвае стабілізацыю дэмаграфічнай сітуацыі найперш за кошт зніжэння смертнасці з 14,5 на тысячу жыхароў, які назіралася ў 2006 годзе, да 10—11 і 2010-м. Акрамя таго, адзначыла Ірына Мітрошанка, мяркуецца, што на працягу гэтай пяцігодкі абодва паказчыкі (узровень смертнасці і нараджальнасці) будуць збалансаваны. Наратральнасць да 2010 года ўзрасце з 9,2 на тысячу чалавек, што было ў 2005 годзе, да 10—11. Рэспубліканскі навукова-практычны цэнтр «Маці і дзіця», створаны ў 2004 годзе, — галінавая медыцынская ўстанова ў галіне акушэрства і гінекалогіі, неонаталогіі, педіятрыі і медыцынскай генетыкі. «Мы аказваем медыцынскую дапамогу цяжарным жанчынам з рознымі паталогіямі, нованароджаным дзецям у паталогічных станах, у тым ліку і глыбока недонашаным, якія патрабуюць асобых умоў ўходжання і лячэння», — расказаў дырэктар цэнтра Канстанцін Вільчук.

Унікальным з'яўляецца адкрыццё ў цэнтры аддзялення паталогіі для цяжарных жанчын з экстрагенітальным захворваннем (сардэчна-сасудзістай, эндарынай сістэмы, хваробамі крыві). Акрамя таго, у ўпершыню ў Беларусі ў складзе гінекалагічнага ад-

дзялення цэнтру адкрыта дзіцячая гінекалогія для аказання кваліфікаванай дапамогі дзяцінства і падлеткам з генітальнай паталогіяй. У педіятрычных аддзяленнях цэнтру для дзяцей з перынатальнай паталогіяй цэнтральнай нервовай сістэмы, прароджанымі і спадчыннымі хваробамі праводзіцца ранняя ацэнка псіханевралогічных станаў з выкарыстаннем нейрапсіхалагічных, нейрафізіялагічных і іншых метадаў, карэкцыя гэтых станаў. Навуковымі супрацоўнікамі цэнтру распрацаваны комплексныя лячэбна-прафілактычныя мерапрыемствы для дзяцей з перынатальнымі фактарамі рызыкі, праграмы даследавання, лячэння і рэабілітацыі дзяцей з хваробамі органаў дышэнцыя, з цяжкай перынатальнай паталогіяй, з перынатальнымі інфекцыямі.

Не так даўно ў РНПЦ «Маці і дзіця» адкрылася аддзяленне дапаможных рэпрадукцыйных тэхналогій. Да гэтай пары ў краіне існавала толькі 2 камерцыйныя цэнтры па аказанню дапамогі пры бесплоддзі і адно спецыялізаванае аддзяленне ў Гомелі на базе медыка-генетычнага цэнтру. «Для свайго аддзялення мы набылі ўнікальнае абсталяванне, нашы спецыялісты — рэпрадуктолагі і эмбрыёлагі праходзілі навучанае ў Маскве ў цэнтры рэпрадукцыйнай медыцыны, — працягваў дырэктар РНПЦ «Маці і дзіця», — Сёння мы праводзім працедуры імсемацыяны. Акрамя таго, падобалі больш за 50 пар, якія зараз рыхтуюцца да правядзення экстракарпаральнага апладнення з вырошчваннем эмбрыёна і пераносам яго ў палосы маткі. Папярэдне неабходна дасканалае медыцынскае абследаванне абодвух бацькоў».

Кошт усіх затрат па атрыманню дзіцяці з прабіркi будзе залежаць ад выбару канкрэтнай рэпрадукцыйнай тэхналогіі, але, падкрэсліў Канстанцін Вільчук, сума будзе ў разы меншай, чым у камерцыйных цэнтрах. Сама працедура вырошчвання эмбрыёна і перасадкі яго ў палосы маткі ў РНПЦ будзе каштаваць 1 млн рублёў. Плюс — пэўная сума на медыкаменты. У год плануецца праводзіць 100—150 такіх «пераносаў».

Інга МІНДАЛЕВА.

Беларускае кіно: дайсці да першага «Оскара»!

І усё ж меў рацыю, як паказаў час, класік марксізму-ленінізму, калі казаў: «Найважнейшае з мастацтваў для нас — кіно». Справа гэта — выключна практычная. Як паказвае сусветная практыка, кінаіндустрыя пры ўмелым падыходзе прыносіць шматмільярдны прыбытак. Дэ што там далёка хадзіць — можна глянуць у бок суседняй Расіі. Дзесяці кінастудый штогод выпускаюць сотні кінакарці — мастацкія, анімацыйныя, серыялы, поўнаметражныя. Яны ўдзельнічаюць і перамагаюць у прэстыжных конкурсах, даюць работу тысячам і тысячам людзей.

Але мала зняць добры фільм, яго трэба данесці да глядача, прывабіць людзей у кіназал. Прычым кіназатра сёння павянін стаць не проста месцам прагляду фільма, але сапраўдным месцам адначынку, куды можна прыйсці ўсёй сям'ёй — ад дзяцей, моладзі да людзей пажылых. Кіназатры з залай на 300—400 месцаў зараз не апраўдваюць сябе. Яны павінны ўяўляць сабой сістэму 4—5 кіназалаў на невялікую колькасць месцаў. У нас такіх пакуль няма, а таму неабходна разгледзецца вопыт Масквы, Падмаскоўя, іншых расійскіх гарадоў, дзе гэта ўжо паспяхова практыкуецца. «У гэтай справе неабходны новы якасны падыход — камерцыялізацыя абслугоўвання, каб кіназатры маглі зарабляць грошы». Такую думку выказаў учора прэм'ер-міністр краіны Сяргей Сідорскі на пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў. На парадку дня было пытанне «Аб выкананні даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі ў галіне кінематаграфіі і развіцця кінавідэагаліны ў цэлым».

Асноўная думка, якая была прыведзена прэм'ерам падчас усяго абмеркавання, — у Беларусі неабходна камерцыялізаваць кінагаліну. У першую чаргу неабходна пераглядаць пераархаванне сродкаў, якія атрымлівае наш кінапракат. «Сёння часам атрымліваецца так, што частка гэтых грошай дзе-небудзь на месцы можа быць накіравана на ўборку зерня ці нарытоўку паліва, а не на рэканструкцыю кіназатраў ці закупку абсталявання для праекта», — заявіў Сяргей Сідорскі. Паводле слоў прэм'ера, грошы можна знайсці так, як

знайшлі іх для гэтых мэтай, напрыклад, у Францыі: закупку фільмаў замежнай вытворчасці трэба весці па больш высокай (у 1,5—2 разы) стаў-

цы, чым беларускіх фільмаў. І наогул, які лічыць прэм'ер-міністр, беларускіх фільмаў павінны максімальна быць прадстаўлены ў пракаце. Сёння мы збіраем у рэспубліцы ад праекта больш як 16 млрд рублёў. «Гэта вельмі вялікі грошы. Толькі яны не зусім правільна размяркоўваюцца. Чаму б не накіраваць гэтыя сродкі на рэканструкцыю? Акумуляваць у міністэрстве культуры (на 1—3 гады) сродкі ад праекта і продажу кінапрадукцыі, распрацаваць канкрэтную праграму», — прапанаваў Сяргей Сідорскі.

З гэтым пагадзіўся і міністр культуры Уладзімір Матвейчук, які рабіў даклад. Паводле слоў міністра, летась на развіццё кінематаграфіі

з рэспубліканскага бюджэту было выдзелена больш як 8 млрд рублёў, а сёлетня на развіццё галіны плануецца накіраваць ужо 11,1 млрд рублёў. Частка сродкаў пойдзе на рамонт кіназатраў: 41 з іх будзе капітальна адрамантаваны сёлетня і столькі ж — у будучым годзе (усяго ў нас сёння 138 кіназатраў). Асабліва ўвага ў бліжэйшыя гады будзе нададзена рэканструкцыі «Беларусьфільма». Яна панянецца ўжо ў верасні і завяршыць-

Алена ПРУС, БЕЛТА.

Ва ўрадзе

Сяродні памер прызначанай месясняй пенсіі ў чэрвені 2006 года ў Беларусі ВР247,1 тыс. Гэта складала 113,3 працэнта велічыні сярэднедушавага мінімальнага спажывецкага бюджэту сям'і пенсіянераў (у адпаведнасці з паставанам Міністэрства працы і сацыяльнай абароны ў перыяд з 1 мая па 31 ліпеня 2007 года гэты сацыяльны нарматыў у адрозненні ад сацыяльнага ўказу № 246 тыс.). Паводле даных статыстычнага ведамства, сярэдні

Алена ПРУС, БЕЛТА.

У Мінску затрыманы дырэктар упраўлення будаўніцтва ТЭЦ-5

Як паведамліў карэспандэнт БЕЛТА ў МУС, ён быў затрыманы пры атрыманні хабару.

Абставіны, а таксама памер атрыманнага ўзна-

гароджання ў праваахоўным ведамстве не называюць.

Па дадзенаму факту праводзіцца расследаванне.

Хроніка апошніх падзей

ГЕНПРАКУРАТУРА УКРАЇНЫ ПАЧАЛА РАССЛЕДАВАННЕ «ФОСФАРНАЙ КАТАСТРОФЫ»

Пракуратура Львоўскай вобласці пачала расследаванне па факту крушэння таварнага цягніка, якое адбылося ў панядзелак увечары. У выніку здарэння загарэліся некалькі вагонаў з жоўтым фосфарам, які з'яўляецца вельмі небяспечным рэчывам. Гэту тэмагэную катастрофу ўкраінскія ўлады ўжо назвалі «другім Чарнобылем».

Колькасць пацярпелых падчас гэтай аварыі складае на гэты момант 20 чалавек. З іх — шасць спецыялістаў МНС, два прадстаўнікі МУС, два супрацоўнікі чыгучні і дзесяць чалавек мясцовага насельніцтва. Акрамя таго, пад пагарзай хімічнага забруджвання знаходзіцца 11 тысяч чалавек з 14 населеных пунктаў, не лічычы 800 тысяч жыхароў Львова, што знаходзіцца за 80 кіламетраў ад эпіцэнтра катастрофы.

Прэзідэнт Украіны Віктар Юшчанка даручыў ураду распрацаваць і зацвердзіць у трохдзённы тэрмін план мерапрыемстваў па ліквідацыі наступстваў аварыі на працягу дзесяці дзён.

НА АЭС ЯПОНІ МАГЧМА ЎЦЕЧКА РАДЫЕАКТЫЎНЫХ АДХОДАЎ

Японскія ўлады расследуюць магчымасць паўторнай уцёкі радыеактыўных матэрыялаў з найбуйней-

шай у свеце атамнай станцыі «Касівадзакі-Карыва», якая магла адбыцца ў выніку змяшчэння ў раёне вострава Хансію 16 ліпеня, паведамляе ВВС.

Прадстаўнік кіраўніцтва АЭС заявіў, што 3-а падземных штурхоў перакруціліся каля 100 ёмістасцяў з радыеактыўнымі адходамі. Аднак пакуль рана гаварыць аб тым, ці адбылася ўцечка. Напярэдадні з шостага блока станцыі была ўцечка 1,2 кубаметра радыеактыўнай вады, большая частка якой трапіла ў Японскае мора. Пры змяшчэнні, нагадаем, загінулі дзевяць чалавек, каля 900 паранены. Свае дамы пакінулі 13 тысяч японцаў.

РАЙСКАМУ ПАСЛУ ў ЛОНДАНЕ НАЗВАЛІ ІМЭНЫ ДЫПЛАМАТАЎ, ЯКІХ ВЫСЛАЮЦЬ

Шчыра да выступлення міністра замежных спраў Вялікабрытаніі Дэвіда Мілбэнда ў Палаце абшчын брытанскі бок назваў паслу Расіі ў Лондане Юрыю Фядотава імёны чатырох расійскіх дыпламатаў, якіх павінны будучы пакінуць краіну. Як паведамляе «Інтэрфакс», брытанскі бок не пазначыў жорсткіх тэрмінаў выслаў дыпламатаў.

Раней у брытанскай прэсе выказвалася меркаванне, што азначаныя дыпламаты з'яўляюцца супрацоўнікамі «адной з арганізацый-паслядоўцаў КДБ». Прымаюцца да іх меры сведчаць аб наўнасці ў брытанскіх уладаў падарэнняў аб данынін расійскіх спецслужбах да забой-

РОЗГАЛАС

ІНФАРМАЦЫЯ І ФАРМАЦЫЯ

СІНОПТЫКІ ЗРАБІЛІ ШТАРМОВЕ ПАПЯРЭДЖАННЕ ў СВЯЗІ З ПАВЫШЭННЕМ ТЭМПЕРАТУРЫ ПАВЕТРА ДА 30—35 ГРАДУСАЎ

Сіноптыкі прагназуюць, што 18 ліпеня на большай частцы тэрыторыі Беларусі тэмпература паветра будзе дасягаць 30—35 градусаў, паведамліў «Інтэрфакс» ў аўторак у Рэспубліканскім гідромэтеацэнтры.

У дзённыя гадзіны 18 ліпеня на большай частцы тэрыторыі рэспублікі максімальная тэмпература паветра чакаецца 30—33 градусы, месцамі па Брэсцкай і Гомельскай абласцях да плюс 35 градусаў, паведамліў у цэнтры. 19 ліпеня па паўднёваму ўсходу рэспублікі чакаюцца кароткачасовыя навальнічныя дажджы, вецер захадні ўмераны, пры навальніцах парывысты, паведамліў спецыяліст. Тэмпература паветра ўначы 12—18, удзень 23—28, па Гомельскай вобласці на 3—4 градусы цяплей, удакладнілі сіноптыкі. 20 ліпеня тэмпература паветра ўначы 10—15, удзень 21—27, у паўднёвых раёнах уначы 16—20 градусаў, удзень каля плюс 30, праінфармавалі спецыялісты. У гэты дзень важна без ападкаў, толькі удзень у Брэсцкай вобласці месцамі чакаюцца кароткачасовыя дажджы, навальніцы, вецер пераменных напрамкаў слабы, пры навальніцах парывысты, удакладнілі ў цэнтры.

АСЦЯРОЖНА — СПЁКА!

СПёка, якая эню вярнулася ў Беларусь, аказвае негатыўны ўплыў на самаадчуванне вадыцеляў.

Ва ўпраўленні Дзяржўраўтаспекцыі МУС падкрэслілі, што асабліва небяспечнае спякотнае надвор'е для вадыцеляў, якія пакутуюць на гіпертанію і сардэчна-сасудзістыя захворванні. У такіх людзей пад уздзеяннем высокай тэмпературы паветра кружыцца галава, з'яўляецца млявасць і, як вынік, змяншаецца канцэнтрацыя ўвагі на дароце і хуткасць рэагавання. Таму супрацоўнікі ДАІ раяць такім людзям не садзіцца за руль у спёку. Усім астатнім вадыцелям перад паздзкай варты зрабіць запас пітной вады і ўкамплектаваць належным чынам апацьку. Пры першых сімптомах перагрэву неабходна спыніцца, пажадана ў цені, выйсці з салона, адчыніць наскізе усю вокны ў аўтамабілі, зрабіць невялікую ішпацыроўку. Працягваць пазездку можна толькі пасля таго, як пераханаецца, што адчуваецца сябе добра.

Мікола ДЗЯБЕЛА.

ЭЛЕКТРАЗАБЕСПЕЧЭННЕ ПАДАРАЖЭЛА НА ЧВЭРЦЬ, А СВЯЗЬ НАВАТ ПАТАННЕЛА

Як паведамліў рэдакцыі ў Міністэрстве статыстыкі і аналізу Беларусі, тэарыяны на плагатыны паслугі насельніцтва сёлетня ў першым паўгоддзі ў параўнанні з адпаведным перыядам летась павялічылася на 10,1 працэнта. За гэты час тэарыяны на аплаце паслуг жылыва-камунальнага гаспадаркі павялічылася на 12,4 працэнта.

Больш за астатніх у гэтай структуры падаражэл электра- і газазабеспячэнне, адпаведна на — 24,8 і 24,7 працэнта. Тэарыяны пасажырскага транспарту пацэжылі на 15,3 працэнта, а водазабеспячэння на 12,2 працэнта. На 14 працэнтаў сталі вышэй тэарыяны на паслугі да-школьных устаноў. Разам з тым, тэарыяны на паслугі сувязі, у параўнанні з мінулым паўгоддзем, нават патаннелі на 0,6 працэнта.

Сяргей КУРКАЧ.

ЕЗДЗІШ БЯСПЛАТНА — ПЛАЦІ БОЛЬШ!

Новая сістэма штрафаў распрацавана спецыялістамі Агенства па распрацоўцы білетнай прадукцыі КУП «Мінсктранс».

Яна носіць накаленны характар за неаднаразова неаплачаны пасажырам праезд. Гэта значыць, што за кожнае парушэнне правілаў праезду ці правозу багажу пасажыр будзе вымушаны заплаціць большы штраф альбо ўвогуле папрацаваць на грамадскіх работах. Распрацавана сістэма з мэтай умянення адміністрацыйнай адказнасці несумленных гражданаў. Як паведамліў начальнік аддзела кантролю гарадскіх перавозак Анатоль Дземідовіч, адпаведныя прапановы ўжо накіраваны Мінсктрансам на разгляд у дзяржаўныя органы.

Таццяна ДАНІЛУШКІНА.

У ГОМЕЛЬСКОЙ ВОБЛАСЦІ ЗАРЭГІСТРАВАНА ЧАТЫРЫ ФАКТЫ ПРАПАЖЫ ЛЮДЗЕЙ У ЛІСАХ

У Гомельскай вобласці ўжо зарэгістравана чатыры факты прапачы людзей у лясках рэгіёна. У трох выпадках людзей знайшлі ў лясках. Пошукі жыхаркі Петрыкаўскага раёна яшчэ працягваюцца.

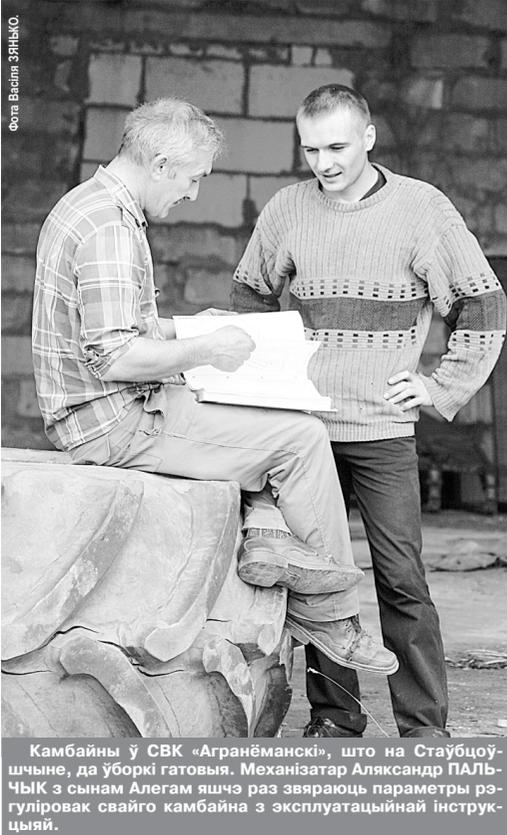
Як паведамліў карэспандэнту БЕЛТА ў прэс-службе Гомельскага абласнога ўпраўлення па надзвычайных сітуацыях, ва ўсіх выпадках пры пастанупленні сігналаў аб прапачы людзей у лесе праводзіцца пошукавыя мерапрыемствы, у якіх бяруць удзел міліцыянеры, супрацоўнікі падраздзяленняў МНС, леснікі і добраахвотнікі. Дзякуючы сумесным дзеянням і прыцягненню да гэтай работы насельніцтва ўдалося знайсці жывымі і здаровымі 15-гадовага падлетка ў Жыткавіцкім раёне, 50-гадоваю жанчыну ў Чачарскім раёне. Пасля чатырох дзён пошуку таксама знайшлі 86-гадоваю пенсіянерку вёскі Санькі Ельскага раёна, якая адправілася ў лес па ягады. Жанчыну з дыягназам «энцефаліт» даставілі ў раённую бальніцу.

У цяперашні час працягваюцца пошукі 83-гадовай жыхаркі вёскі Дарашэвічы Петрыкаўскага раёна, якая пайшла на чарніцы 13 ліпеня, і да гэтага часу яе месцазнаходжанне застаецца невядомым.

Алена САФРОНАВА, БЕЛТА.

РЭСТАЎРАТАР ТРАПІЎ У СЛЕДЧЫ ІЗАЛЯТАР

Пры сп

Камбайны ў СВК «Агранёманскі», што на Стаўбцоўшчыне, да уборкі гатовыя. Механізатар Аляксандр ПАЛЬЧЫК з сынам Алегам ашчэ раз звяртаюць параметры рэгуляровак свайго камбайна з эксплуатацыйнай інструкцыяй.

Звязда-90: адваротны адлік

Да юбілею «Звязды» засталася 22 дні

«За мову родную ты стала мне мілей...»

Міхал Сазончык з г.п. Гарадзея Нясвіжскага раёна — даўні сябар нашай газеты. Выпісае «Звязду» з 1978 года. Неаднаразова дасылаў у рэдакцыю свае вершы.

Мая «Звязда», шануюна газета, 90 год — твой слаўны юбілей! Ты для мяне любіма не за гэта — За мову родную ты стала мне мілей.

Я даўні твой чытач, хачу сказаць аб гэтым. Каб ты была такой, якая ёсць. Я хлэбароб, а быць хачу паэтам...

Міхал САЗОНЧЫК, жыхар г.п. Гарадзея Нясвіжскага раёна.

Простыя рэчы КЛЮЧ

Са знаёмым прадпрымальнікам сярэдняй рукі пад'ехаў да яго дому. Была агульная справа. Выйшлі з машыны, ён абярнуўся да яе, сіснуў на нейкі пульт — у машыне шчоўкнула. У мяне мільганула: вось якія цяпер ключы, электронныя. А калі зайшлі ў падворак, ён дастаў з сумачкі два ладныя жмуткі звычайных ключоў, адным з іх і адчыніў дзверы на веранду.

Паслухайце, а навошта вам столькі ключоў? Гаспадар уважыў іх на далоні і ўсімніўся: — А сапраўды шмат, ой, шмат. Але, ведаеце, нібыта ўсе і патрэбныя. Тут і хатнія, і ад усіх гаспадарчых пабудоў, і ад крамы. Не, лішніх, здаецца, няма...

Я ў думках залез у сваю кішэню. Не, сёння ў мяне ніводнага ключа няма. Той, што ад хаты, застаўся адзін (астатнія пагублялі), таму, адыходзячы, хаваем яго ў вызначаным месцы. А астатнія мне навошта? Ад хлявоў, лані кладзём у хаце, навошта іх цягаць з сабою. А дрывотні ніколі і не зачынялі. Нікіх сыйкі няма, шафы ніколі не браліся пад іх ахову.

А потым падумалася: трэба напісаць і пра такую простую рэч — ключ.

Канешне ж, з'явіліся яны ў нашых папярэдніку разам з замкамі не тды, калі жылі тыя ў шлах, зямлянках, а тды, калі займеў чалавек на свой род ці сям'ю прыватнае жыллё.

А папярэднік замка і ключа, у прыватнасці на Беларусі, была кляма, простае, спачатку нават і драўлянае прыставаанне, якое не замакчалата хату, а проста зашчоўкала дзверы, каб не расчыняліся. Есць два віды клямкаў. У першым, каб адчыніць дзверы — трэба націснуць на зыччок, адчыніць—зачыніць дзверы, кінуць потым гэты зыччок назад. Другі — зашчоўка, якая надзеяцца на прабы і прышчэкацца замкам ці якой затчынкай. Наколькі даведваюся, першыя клямкі ў нас сталі з'яўляцца яшчэ ў сярэднявеччы, але менавіта пачатак XIX стагоддзя быў іхнім росквітам. Клямкі ў асноўным каваліся. І тут ужо кавалі праўлялі свой талент і густ. За клямку ж браўся найперш гошць, з яе пачыналася яго ўяўленне аб гаспадары і з-за мажасці яго хаты. А вось замкі два ключы ў нашай вёсцы яшчэ на маёй памяці ўжываліся вельмі рэдка, абыходзіліся ўсё тым жа клямкай. Калі выхадзілі гаспадары з хаты нават на доўгі час, то, каб хутчэй, ці якую галінку ў клямку засунуць, ці проста венік да дзвярэй прыставаць — значыць, нікога няма. Зладзеўцы ў вёсцы не баяліся — іх проста не было. А старонні чалавек у той час быў такой рэдкасцю, што цікаўнага вока абшчыві ён не мог. І не паспяваў ён шчыра зайсці ў дварышча, як суседка крычала гаспадыні, што брала бульбу за хлявамі:

— Гэй, Ганна, да цябе нейкі чалавек пайшоў! Цяпер у вёсцы, зразумела, не так. Замкі вешаюцца не толькі на хаты, але і на ўсе прыбудовы. На ноч усе чыгуны, біякі, іншы посуд з дварышча прыбіраюцца. Вельмі шмат штаста амагараў каларовых металаў. Вясюкці перавагу аддаюць навяным замкам. Ён і выглядае нешта надзеінай і ключ большы. У райцэнтры, у прыватных хатах да замкоў звярнуліся яшчэ раней. Праўда, цяпер тут аддаюць перавагу ўразным замкам, да якіх выдаецца тры тоненькія бліскучыя ключыкі. Усё-такі не вісіць на дзвярах нешта важнае, зладзеў бачнае. Як адзін мой сябар расказаў: «ду да знаёмага па тэрміновай справе, але ўжо за п'яццядзесяці метраў ён на дзвярах вісіць жаба, нікога няма». Цяпер і навяныя досыць прыстойныя і ключы да іх вельмі фігурыстыя. Ды ўразны ж замк далікатнейшы. А ўсё часцей у хату нават днём не ўвойдзец — зачыніліся гаспадары, званком выклікайце ці ў вокны стукайце. Прайшлі ў нас тры часы, калі, замыкаючы хату, клалі ключі праста пад палавічок на ганку. У буйных жа гарадах міліцыя заклікае не давярцаць замкам і ключам, нават самым «кручымым» (прабачце, сабакі бываюць кручымі, а рэчы — «крутымі») — толькі сігналізацыя. А то і відэакамеры назірання.

Што ж, не тыя часы, не тыя людзі. Шмат развясціліся ліхадзеі, як называлі іх і называюць простыя людзі. Толькі ж з літаратуры ведаем, што на свае склады, на крамы старадаўнія купцы нахавалі пудоўныя замкі, ключы ад якіх і можна было падняць адной рукою. Дыж як «падломалі» і такія.

Не буду, не ведаючы дакладна, пісаць пра саму этымалогію гэтага слова. Але ў беларускай мове яно існавала здаўна і абзначала не

Пасля п'ясыма «Рэжуць... А колькі разоў памералі?»

Пад такім загалоўкам 16.06.2007 г быў змешчаны ліст жыхароў вёскі Лылойці Смаргонскага раёна, у якім паведамлялася аб тым, што ўздоўж вуліцы спілоўваюцца дрэвы. Горш за тое, у скверы, дзе знаходзіцца абеліск загінулым воінам, збіраюцца будаваць дамы ...

Лк паведаміў старшыня Лылойцінскага сельвыканкама сп. Раманчук, у вёсцы, у сувязі з будаўніцтвам аграпрадкам праводзіцца добраўпарадкаванне — асфальтаванне вуліц, укладка тратураў, устаноўка новых павільёнаў аўтобусных прыпынкаў, замена ліній электраперадач. Правадзненне гэтых работ і прымушала спілоўвацца старыя дрэвы — таполі каля Дома культуры былі пасаджаны да 1905 года. Бярозы ўздоўж вуліцы Цэнтральнай — у 50—60-я гады мінулага стагоддзя. Раўненне аб знес 71 старога дрэва было прынята сельвыканкамам 26.04.2007 г. Акт на знос зялёных насаджанняў узгоднены са Смаргонскага гаррайінспекцыяй аховы прыродных рэсурсаў і наваколлага асяроддзя.

Што датычыцца будаўніцтва жылых дамоў, то ўздоўж іх плануецца на ўскраіну сквера. Добраўпарадкаванне якоега таксама плануецца. Пытанне аб пераносе помніка не разглядалася.

...Мяркую: калі б жыхары вёскі загадаў ведалі аб гэтых планах, то магчыма, не хваляваліся б? І ў рэдакцыю не пісалі.

Фота Аляксандра КЛЕШЧУКА

толькі саму рэч, якой адмыкалі ці замыкалі. З гістарычнай літаратуры помніце — ключнік, ключніца. Гэта ў магнату, у шляхціцаў былі не столькі слугачы, якім у абавязкі даводзілася насіць ключы, але людзі, надзеленыя вялікім даверам пана, часам ледзь не аканомы.

Есць у слове ключ яшчэ адно старажытнае значэнне. З кіеўскага летапісу: «Заповеда Олег дати восем на корабль и по 12 гривень на ключ». Вучоныя даводзяць, што ключомі ў Алегавым войску называліся падраздзяленні з адных ваколіц. Ключом раней называўся і вялікі двор, маёнтак, які дзяліўся на фальваркі ці засценкі. У ключы аб'ядноўвалася і сялянская акруга, якая выбірала свайго прадстаўніка ад жыхароў. І называўся ён — ключовойт.

І нават цяпер выкарыстоўваецца слова ключар — духоўная асоба, якая распараджаецца царкоўнай маёмасцю.

Ключом, гаечным, можна нешта закруціць ці адкруціць у механізме.

Ключом — завесці насценны гадзіннік, калі ён яшчэ ёсць у хаце.

Але ж гэта яшчэ і найбольш важнае месца ў ваенных адносінах. Не толькі ў ваенных. Трывожыць расійскіх людзей Ключаўскі вулкан на Камчатцы.

Музыканты не могуць абмысціся пры напісанні нот таксама без своеасаблівага ключа. А ў архітэктуры — гэта верхні, клінападобны каманс, якім заканчваецца арка, скляпенне. А гэта ж яшчэ і чарада птушак, якая ляціць клінам. У Хведаровіча:

Гаманілівыя птушак ключы Паляцілі на поўдзень даўно. Ды і першачеп у нашых мясцінах называюць ключыкамі.

У рускай мове ключ таксам мае шмат значэнняў. Дно з іх адпавядае родніку. Неблагія словы дакладна вызначаюць, што адзначае вада, плыве далей, што родзіцца рэчка. Але ўсё-такі бліжэй нам крыніца.

А помніце вялікага камбайнара Астара Бэндэра, які ён абкручоваў у спрэчцы сваіх суразмоўцаў: «Дык што ж, вам яшчэ і ключ даць ад кватэры, дзе грошы ляжаць?». Дарэчы, у гэтым рамане прысутнічаюць і ўразны, французскі замк. Былы муж Эланкі Людаедкі, мыцца ў ванне, знікла вада. Ён без адзення, у мыле выйшаў на плячоўку паклікаў дворніка. А дзверы зачынілі і французскі замк — шчоўк. Ключа ж у ванну з сабой не бярэць. Вычыў Бэндэр, для яго каб адчыніць і французскі замк без ключа — некалькі секунд.

Бывала і ў мяне з гэтым замком і гэтым ключом шмат недарэчнасцяў. Ці ў іншым пінжаку яго забудзець, ці проста на століку. Добра, што жыў на другім паверсе, а побач з балконам газавая труба.

Увогуле, па глыбіннае ключоў у раннім школьным дзяцістве практычна ўсе мы былі выдатнікамі. І маці прывязваліся перад школай нахавеш нам іх на суворых нітках на грудзі, замест крыжыкаў. Крыжыкаў насіць не дазвалялася. А сёння ў першакласніка на ланцужку на грудзях вісіць мабільны тэлефон. Іншы час і, бадай што, эпоха.

Алесь КАСЦЕНЬ. Віцебская вобласць.

Сёлета «прамаркіруюць» гадзіннікі і воцат

Як паведамілі рэдакцыі ў прэс-службе Міністэрства па падатках і зборак Беларусі, сёлета ў краіне плануецца пашырць пералік тавараў, якія падлягаюць маркіроўцы кантрольнымі (індыфікацыйнымі) знакамі і ўнесці ў яго такія таварныя пазіцыі, як гадзіннікі і воцат. Зараз адпаведны пакет дакументаў падрыхтаваны спецыялістамі МПЗ для накіравання ў Савет Міністраў Беларусі.

Нагадаем, што сёння ў пералік тавараў, што падлягаюць адпаведнай маркіроўцы, уваходзяць гарбата, абуток, мабільныя тэлефоны, піва, матарныя масла, ікра асцяроўж, кансерваваныя рыба, газіраваныя і слабаалкагольныя напоі, мыійныя сродкі, кофе, аўдыё-, і відэадыскі і касеты і інш. Мэтай уведзення маркіроўкі на асобныя віды тавараў стала барацьба з ценявым абаротам тавараў. Дадзены механізм паказвае сваю жывасць, бо па асобных відах тавараў пасля ўвядзення маркіроўкі вырочка ад імпарту ўзрастае ў 1,5—2 разы.

Сяргей КУРКАЧ.

Канадскае папаўненне

У селекцыйным гібридным цэнтры «Задняпроўскі», створане якое завяршаецца ў Аршанскім раёне, чакаюць замежных гасцей — 340 свінамацак, якіх прывязуць з канадскага вострава, дзе дзейнічае вялікая ферма. Спецыяльна для іх ствараецца амаль што гатэльныя ўмовы для прывыкання да новай радзімы.

Як паведаміў «Звяздзе» намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама Іосіф Палачанін, такога цэнтру больш няма ва ўсім СНД. Тут будучы развядзёц свейні элітных, так званых беконных мясных парод і рэалізуюць маладняк гаспадаркам і фермерам.

Самалёт даставіць свейні у самы бліжэйшы час. Замежны пастаўшчык выйграў спецыяльны тэндэр. Звычайна ў такіх конкурсах прымюцца актыўны ўдзел Аўстралія і Венгрыя. Канаду выбаралі яшчэ і таму, што кліматычныя ўмовы там вельмі падобныя на беларускія. Менавіта ў «востраве свінамацак» так вырошчваюць жывёл, каб звесці да мінімуму верагоднасць іх інфіцыравання «свінячымі хваробамі».

Як і трэба, канадскія свейні пройдуць каранцін і паселяцца на тэрыторыі цэнтру, што разлічаны ўсяго на 4,5 тысячы галоў. Іосіф Палачанін падкрэсліў, што ўнікальны комплекс на Аршаншчыне будзе поўнасна «ізаляваны» ад наваколя. Напрыклад, той жа корм будзе дастаўляцца толькі ў спецыяльнай абзначаную «зону», а далей ім ужо будзе распараджацца канкрэтная адказная супрацоўнікі. Наогул, кожны рабочы зможа наведваць толькі свайго участка работы. Цікава, што спецыялістам, якія непасрэдна будуюць «мець зносіны» са свейнікамі, забаронена мець свейную скаціну дома, каб не дай Божа, не занесці нейкую інфекцыю. Кіраўнікі абласнога Камітэта па сельскай гаспадарцы ўпэўнены, што свейнак з Аршанскага раёна з задавальненнем будучы купляць у суседняй Расіі ды і іншых краінах.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Сваё МРЭА ў Навагрудку

Жыхарам Навагрудскага і Карэліцкага раёнаў стане прасцей вырашаць пытанні, звязаныя з рэгістрацыяй транспарту і атрыманнем вадацельскіх дакументаў. У Навагрудку пачне дзейнічаць міжрэінае рэгістрацыйна-экзамінацыйнае аддзяленне ДАІ. У новае МРЭА гасцінна адчыніла дзверы перад сваімі першымі наведвальнікамі. Размесцілася яно на першым паверсе будынка па адрасу: вуліца Індустрыяльная, 5, дзе таксама знаходзіцца ДУП АП-5. На баланс УУС Гродзенскага аблвыканкама перададзена памшканне з прылеглай да яго тэрыторыяй, уключаючы пляцоўку для агляду транспарту. Начальнікам аддзялення назначаны капітан міліцыі Андрэй Мікула, які да гэтага працаваў дзяржаўнаінспектарам аддзялення ДАІ Навагрудскага РАУС.

Як паведаміў намеснік начальніка УДАІ УУС Гродзенскага аблвыканкама падпалкоўнік міліцыі Андрэй Ігнатювіч, створанне новага аддзялення выклікала неабходнасць палепшыць якасць аслугоўвання грамадзян. Да яго адкрыцця, каб вырашыць свае пытанні, жыхары Навагрудскага і Карэліцкага раёнаў вымушаны былі звяртацца ў МРЭА ДАІ Лідскага РАУС. Часта людзям для гэтага было неабходна пераадоляць значныя адлегласці і марнаваць шмат часу. Тым жа жыхарам гараспёлка Мір Карэліцкага раёна даводзілася ездзіць у Лідзу за сто п'яццядзесяці кіламетраў. Такім чынам, Навагрудск становіцца перадавым у Гродзенскай вобласці, дзе пачне дзейнічаць рэгістрацыйна-экзамінацыйнае падраздзяленне ДАІ. Пакуль яны ёсць у Гродне, Ваўкавыску, Лідзе, Слоніме і Смаргоні.

Паколькі на міжрэінае рэгістрацыйнае аддзел ДАІ пры УУС прыядае больш за палову дзеянняў, якія ажыццяўляюцца за ўсёй Гродзенскай вобласці, па рэгістрацыі транспарту, у церапашні са разглядаецца пытанне аб уваходжэнні Шчучынскага раёна ў зону аслугоўвання Лідскага МРЭА. Магчыма, у перспектыве жыхарам Бераставіцкага раёна таксама даведзецца звяртацца ў новае месца — у Ваўкавыскае МРЭА. Акрамя таго, будзе праведзена апытанне сярод насельніцтва Іўеўскага раёна. На аснове вынікаў апытвання будзе разгледжана пытанне аб уключэнні яго тэрыторыі ў зону аслугоўвання Навагрудскага МРЭА.

Алег ДУРКОВ, старшы інспектар па прафілактыцы і прапагандзе ДАІ УУС Гродзенскага аблвыканкама.

Нарматыўных дакументаў шмат. Але як яны працуюць?

«Заканадаўства аб турызме: тэорыя і практыка» — семінар на такую тэму быў арганізаваны Пастаяннай камісіяй Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі па дэмаграфічнай беспсецы і сацыяльным развіцці.

Удзелнікі семінара азнаёміліся з асноўнымі накірункамі развіцця рэгіянальнай турысцкай палітыкі на Гродзеншчыне, наведвалі шэраг турыстычных аб'ектаў, у прыватнасці, Лідскі замк (імправізаванае прадстаўленне «Вяселе Ягайлы»), вясковую сядзібу «Над Нёманам», агратурыстычны комплекс Гродзенскага мясакамбіната, Аўгустоўскай канал.

Як адзначалася на семінары, у мінулым годзе быў зроблены сапраўдны заканадаўчы працэс у турыстычнай галіне — прыняты 13 нарматыўных дакументаў. Але як жа яны працуюць? Далёка не заўсёды эфектыўна. Колькі ні гаворыцца аб развіцці прыдарожнага сэрвісу, аднак новых аб'ектаў практычна не з'яўляецца, а тыя, што ёсць, не адпавядаюць сучасным патрабаванням да аслугоўвання кліентаў. Паранейшам вельмі праблематычныя з гасцінцамі, асабліва ў малых і сярэдніх гарадах, да таго ж гасцей з замежжа зусім не прывабляе тое, што тарыфы для іх не такія ж, як для беларускіх грамадзян. Не назавя спрыяльнымі і ўмовы для замежных турыстаў пры перасячэнні мяжы. Скажам, каб атрымаць візу для наведвання беларускай часткі Аўгустоўскага канала, трэба ехаць у Беласток.

Па выніках абмеркавання гэтых і іншых праблем у сферы турызму будучы прыняты рэкамендацыі органам дзяржаўнага кіравання.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

ЛЕС — ГЭТА ЛЭС

пірожня і прасіла: «Хлопчыкі, цішыш, бо працуе чалавек!». Была гэта ў 1935-м. А ў наступным годзе Паўлаў памер, калі я не памылюся, а наша сям'я тады была ўжо на Каліме.

Як тады было? Як тады дзекарысцтва! Дзавалалі жонкам ехаць за мужа на Каліме. Скоўчэй там дзясцігодку. Выкладкі класна та былі — сосьляны. Як можна казачэ зараз — гонар наш! Вельмі зацінуў мяне там рыбака, паляванне. Ружо мацэ купіла. А мацэ там працавала бібліятэкарам. Памятаю, у 1944-м альбо 1945-м падышоў да мяне прафесар з Кіева і запытаў: «Твая мацэ ў бібліятэцы працуе? Вось спіс кніг!» З дзясцінства, дзюкючы мацэ, я знаёміўся з творчасцю Шышкіна, Левітанам... Мо таму і пажадаў у свой час я паспрабаваць намаляваць прыгожасць, што вакол мяне?

У дзікіх месцах падчас ссылак вырашыў стаць ляснічым! Маруў паступіць у Ленінградскую лясную акадэмію. Дарога да «альма матэр» заняла месца. Потым я працаваў ляснічым у Рязанскай вобласці, і ў Барысаўскім раёне. У гэтым запаведніку...

Пра лес ён расказаў з любоўю і болям. Успомніў, як у 1960-я ў Расіі (там ён у той час працаваў), нехта вырашыў, што бярозы — «лішні» дрэвы. І з самалёту пачалі нешта распусьляць. У выніку зніклі цешеруці.

— Кожную раслінку, што расце ў лесе, неглы хвалюваць! — заклікае ён. — Усе яны патрэбныя! Лес добра выхоўвае характар. Цішыняй сваёй. Прырода ва ўсім сама разбіраецца! Кожны жук, лісцік неабходны там, які і пустацель, дзе яны ёсць. Ведае добра вольтыны ляснічый і звяроў. Расказаў, як на мідзвезда хадзіў на поўна-

НАРАЧАНСКІ КУРОРТ

Рэкрэацыйнаму віду турызму беларусы аддаюць перавагу з задавальненнем, асабліва тыя, хто хоча адпачыць і адначасова аздаравіцца. Самы буйны курорт Беларусі размясціўся ў Нарачанскім краі на Мядзельшчыне. Ён даўно зарэкамендаваў сябе сваімі санаторыямі, пансіянатамі, дзіцячымі лагерамі і турбазамі. Летас у іх павяліла звыш 120 тысяч турыстаў. Я прыхахла на Нарач у рамках прэс-тура, арганізатарам яе выступілі Міністэрства спорту і турызму і Нацыянальнае агенства па турызме. Праўда, не для адпачынку, а каб пазнаёміцца з развіццём курортнай інфраструктуры Нарачы.

Сёлета старшыня Камітэта дзяржаўнага кантролю Зянон Ломачэўскі завітаў журналістам аб неналежным узроўні інфраструктуры на Нарачы. У час наведвання Нарачанскага краю я папрасіла пракаментаваць гэту заяву прадстаўнікоў мясцовай улады.

— Галоўны курорт краіны сапраўды павінен пастаянна развівацца і падтрымліваць высокі ўзровень, — згадзіўся старшыня Мядзельскага райвыканкама Аляксандр Даніленка. — Хоць вы ведаеце, што наш раён мае статус не курортнага, а сельскагаспадарчага, таму акрамя добраўпарадкавання тэрыторыі курортнай зоны, паліяшэння яе інфраструктуры нас хвалюе і тое, як спалучаць прыродаахоўныя задачы з вядзеннем сельскай гаспадаркі. Урадзілі ў нас невялікія, — распавядае Аляксандр Іванавіч, — неглы выкарыстоўваць сродкі абароны раслін (в з 19 сельскагаспадарчых арганізацый знаходзяцца ў водаахоўнай зоне Нацыянальнага парку «Нарачанскі»). Больш за з тысячы га пасеваў знішчылі дзікія кабыны, папуляцыя якіх значна павялічылася. Таксама вырасла колькасць ба-

роў. Аднак мы не прад'явілі пярэніцтв Нацыянальнаму парку і спрабуем працаваць зладжана.

Наогул курортная зона вакол Нарачы складалася ў 20—30-я гады мінулага стагоддзя, калі польская прадпрымальнікі пабудавалі на беразе некалькі віль, рэстаран, прыстань для лодак. Аднак у час ваіны яны былі знішчаны. У 1964 годзе ў Мядзельскім раёне ўзнік цэнтр самага вялікага на сёння курорта — пасёлак Нарач. Курортная зона Нарачы зараз ахоплівае амаль трэць раёна. Жадаючым напярэй сваё здароўе прапаючы ваецца 13 лячэбных і аздаравельных устаноў. У кожнага з іх свой профіль: напрыклад, санаторый «Сосны» спецыялізуецца на лячэнні неўралагічных і сардэчна-сасудзістых захворванняў, «Нарач» — на лячэнні страўнікава-кішачных і сардэчна-сасудзістых захворванняў, пансіянат «Нарачанскі бераг» мае агульна-тэрапеўтычны профіль.

Курортная інфраструктура неўзабаве пачне развівацца дынамічна. Напрыклад, сёлета ў курортным пасёлку Нарач пачнецца будаўніцтва сучаснага цэнтру водных захап-

ленняў, у санаторый «Прыазёрны» — новы лячэбны корпус.

«Жамчужына Беларусі», «блакітнае сэрца» нашай краіны, «беларускае мора», — менавіта так называюць возера Нарач за малючыннасці і баскраіннасці яе прастораў, форму, якая нагадвае сэрца. Самае вялікае возера Беларусі вабіць турыстаў сваёй непаўторнай аўрай, шоптам хвалюць, тамніцтвамі і паданніямі. Аднак аб усёй гэтай рамантыцы забываеся, калі даведваюцца аб праблемах, якія перашкаджаюць адпачываць спакойна.

Не перастае быць актуальнай праблема цэркарыёзу, якая псе рэапуціую курорта і дыскредытуе экалагічную беспсеку людзей, якім адпачываюць на Нарачанскім курорце. З пачатку рэалізацыі дзяржаўнага экалагічнага аздаравлення возера Нарач беларускія вучоныя спрабавалі абгульніць сусветны вопыт па вырашэнню гэтай праблемы, бо дэрматыты ў людзей назіраюцца ў 90 краінах свету. Знізіць рызыку цэркарыёзу ў еўрапейскіх вадаёмых спрабавалі пры дэпозіце бетаніравання берагоў, выкарыстання маласкацыдў, але гэтыя меры далі кароткачасовы эффект.

— Праблема цэркарыёзу існуе і ў аэраў Канады, Венгрыі і г. д. У Нарачы яна ўзнікла ў сувязі з вялікай папуляцыяй птушак, — тлумачыць старшыня Мядзельскага райвыканкама Аляксандр Даніленка. — Спецыялісты робяць усё магчымае, каб абараніць людзей ад цэркарыёзу. Аднак прымяненне эфектыўных метадаў барацьбы абцяжарвае

рэалізацыю прыродаахоўных мерапрыемстваў на Нарачы. Нягледзячы на праблему цэркарыёзу, птуцы ў мясцовыя санаторыі набываюць ужо на некалькі месяцаў наперад. Дырэктар «Прыазёрнага» Лёанід Александровіч паведаміў, што ў яго санаторый месцы заняты ўжо два верасні, і запэўніў: «Усіх, хто ў нас адпачывае, мы папярэджваем аб цэркарыёзе. Тлумачым, што леей не лезці ў ваду праз чарот, а пасля купання абываюцца трэба абдураць прыныць душ (палжы абсталяваны душавымі ўстаноўкамі)».

Шчыра кажучы, лезці ў ваду я не рашылася, а вось некаторыя мае калегі купаліся ў Нарачы. Ніякіх праблем пасля гэтага ў іх не ўзнікла. Медыкі сяряджаюць, што трэба проста правільна выбіраць месца купання, ды і ад іміунітэту чалавека залежыць шмат.

У кіраўніцтва раёна ёсць і свае маленькія перамогі: празрыстасць вады ў Нарачы павялічылася на два метры і дасягнула 9 метраў, адбылося зарыбленне. Якія б пакуты не перажывала «блакітнае сэрца» Беларусаў, Нарач не перастае быць вольным курортам краіны. Людзі, якія адпачываюць у санаторыях і пансіянатах, могуць не толькі наведваць розныя працэдурны, але і аздаравляцца на лекавым паверці. Напрыклад, у час прагулы па экажэцыі «Блакітных азёр», дзе пагоркі вывіваюць 30—50 метраў чаргуюцца з глыбокімі азёрнымі катлавінамі. Папярэджваюць толькі, што гэты прыродны комплекс уваходзіць у склад Нацы

ВОПРОСЫ РЕБРОМ. ПОИСК И РЕШЕНИЕ

(Окончание. Начало на 1-й стр. «МС».)
Председатель Щучинского райисполкома Сергей УШКЕВИЧ:

— В течение месяца мы приняли решение о передаче на баланс специализированных организаций систем водоснабжения и водоотведения. При оплате за изготовление документации мы подошли дифференцированно: крепкие хозяйства находили деньги сами, тем, что победнее, помогали «коммунальщики» или мы из своего резервного фонда. С дорогами пока вопрос не решен.

Геннадий НОВИЦКИЙ:

— С транзитными дорогами все понятно — они у «дорожников». Речь идет об улицах населенных пунктов. В крупных городах и районах их обслуживают коммунальные службы. Но история нашего развития такова, что раньше «коммунальщики» никто не ставил задачу идти дальше районного центра. На селе в рамках агропрома пытались создавать собственные структуры. Некоторые хозяйства до сих пор имеют свои коммунальные службы. В конечном итоге и туда должны прийти «коммунальщики», но пока они не в состоянии. Им бы с агрогородками разобраться. Поэтому сегодня приемлемое решение: отдать обслуживание улиц населенных пунктов по договору (за финансы местной власти) специализированным дорожным организациям.

Генеральный директор РУП «Электронэнерго» Владимир СЕРГЕЕВ:

— В марте 2005 года областной Совет и облисполком согласовали порядок, на основании которого были системно заключены договоры и налажена работа, которая и сегодня ведется без сбоев. Предотвращен ряд потенциальных трагедий. У «Могилевэнерго» сегодня 2 вида договоров. Один — на поставку электроэнергии, он был всегда. Второй — принципиально новый. В нем заказчик (сельисполком) договаривается, сколько он хочет лампочек и показывает на схеме населенного пункта, где именно они должны быть (у колодца, у магазина и т.д.). За втра заказчик может сказать: хочу четвертую или там достаточно двух. Пожалуйтесь! Заключаем новый договор и все. Далее, староста населенного пункта уполномочен делать нам заявку. Но будет ли он ее делать на одну перегоревшую лампочку? Не всегда. Он знает, что районные электросети по своему графику приедут и все заменят. Бригада придет, лампочку у старосты получат, заменят, проверят. Никаких счетов при этом не выставляются. Подчеркну: энергосистема заканчивается на патроне светильника. Лампочка — это уже потребление.

Геннадий НОВИЦКИЙ:

Владимир СЕРГЕЕВ:

— Это наша собственность. Мы были инициаторами и исполнителями замены обычных ламп накаливания на энергосберегающие лампочки других типов. Уже заменили свыше 7 тысяч светильников (примерно 55 процентов) и к концу года планируем эту работу завершить. Подобные меры сократят потребление энергии вдвое. Далее, параллельно с фотореле мы разработали систему ручного управления уличным освещением. У старосты — решением местного Совета — имеется право отключать освещение, когда требуется. Замечу, это делает представитель заказчика, а не «Могилевэнерго». Кроме того, в

борьбе за экономию нас просят смонтировать такое реле времени, которое отключалось бы, скажем, в час ночи и включалось в четыре утра, а потом снова выключалось с наступлением светового дня. Мы считаем подобный подход не совсем законным: нет у нас в стране такого документа, который бы разрешал в ночное время отключать уличное освещение. Поэтому мы предложили: если местный Совет или исполком примут такое решение, мы реле смонтируем.

Председатель Могилевского областного Совета депутатов, член Совета по взаимодействию Владимир ПАНТЮХОВ:

— Дополню дорожную картину по области. Мы долго спорили и все-таки пришли к выводу: все бесхозные дороги (а именно 3329 км) передать «дорожникам». Только в 221 агрогородке по мере их строительства будут создаваться участки ЖКХ, которые в том числе будут обслуживать и улицы. Мы, конечно, понимаем, что главный вопрос — финансовый. Будем изыскивать средства в

каждом райцентре) и паспорт агрогородка. В обоих случаях обозначены четкие границы. Здесь — работа «коммунальщичков». В других населенных пунктах заканчивается улица, начинается дорога на ферму, та в свою очередь перетекает в сквозную дорогу, к райцентру и т.д. Никаких границ нет. Думаю, области придут к одному решению — передавать такие дороги в коммунальную собственность ДРСУ. У них есть и техника, и специалисты. А создавать искусственные границы и называть нескольких хозяев — нерационально. Так нельзя делать. Последнее: хотел бы предложить в бюджетную статью расходов, предусмотренных на благоустройство, закладывать средства на приведение передаваемых объектов в технически исправное состояние. Пусть это будет небольшая сумма. Сразу много не дадут. Но это будет база, которую со временем можно будет наращивать.

Председатель Гродненского областного Совета депутатов, член Совета по взаимодействию Аркадий КАРПУТ:

— Хотю обратить ваше внимание вот на что. Бюджетные ассигнования в том числе и на благоустройство определяются Минфином расчетным путем, но уже сегодня многие районы «распечатали» деньги 4-го

квартала. Вообще ситуация с финансированием в этом году очень сложная. Теперь по сметам водоснабжения. Примерно 70 процентов их у нас уже переданы на баланс, но параллельно с этим мы стараемся проводить вот какую работу. Ежегодно в областной бюджет закладываем 15—20 млрд рублей на разделение производственных и социальных сетей. В 9 районах эта работа уже завершена. Дело в том, что система перекрестного субсидирования до сих пор существует. Тарифы для населения устанавливает правительство и мы не имеем права их повышать. Основные затраты ложатся на предприятия, а в сельской местности оно как правило одно — СПК. Получается, что для хозяйства, если оно покупает воду у коммунальных служб, вода стоит в 5—10 раз дороже, чем для населения. Поэтому руководители предприятий АПК сегодня блокируют процесс передачи систем водоснабжения. Вот зачем нужна работа по разделению «социальных» и «производственных». Мы просто не станем передавать «коммунальщичкам» те скважины, которые обслуживают хозяйства. И еще один важный вопрос — по дорогам. У нас улицы населенных пунктов, через которые проходят транзитные дороги, дорожные службы принимают на свой баланс отказываются. А также дороги между населенными пунктами, например, агрогородком и прилегающими к нему деревнями.

Геннадий НОВИЦКИЙ:

— Передача дорог между населенными пунктами ни у кого не вызывает сомнений. По этому вопросу в принципе нет возражений. И присутствующие здесь дорожники со мной согласны. Остальное — дело техники.

Заместитель председателя Минского облисполкома Анатолий МИРЧУК:

— По уличному освещению у нас вопрос по таким городам, как Молодечно, Борисов. Там у них имеется своя служба «Горсвет», которая находится на балансе у «коммунальщичков». Едешь по городу — не горит лампочка. У кого она на балансе — у энергетиков или «коммунальщичков»? Хозяин должен быть один. Вплоть до лампочек. По дорогам: у нас в области 34 тысячи км дорог. Из них на балансе дорожных организаций — 18 тысяч км. Проанализируем территорию сельсоветов. В 5215 населенных пунктах 6360 км улиц и транзитных дорог. Только 306 км «транзитов» принимают на баланс областные «дорожники», остальные «дорожники», остальные, ссылаясь на действующую нормативно-правовую базу по дорожному хозяйству, они принимают отказываются. Мы создаем участки ЖКХ (за 2 года их появилось 70). Но давайте признаем, что у коммунальной службы сегодня нет ни грейдеров, ни асфальтоукладчиков, ни катков. Что делать? Нанимать «дорожников» обслуживать улицы? Предлагаю: внести в соответствующий закон о дорожном хозяйстве дополнение касательно улиц населенных пунктов, в котором четко оговоривалось бы их содержание и обслуживание.

Министр транспорта и коммуникаций Республики Беларусь Владимир СОСНОВСКИЙ:

— У нас в стране сегодня 23784 сельских населенных пункта. В них находится 48,1 тысячи км дорог и улиц. Из них на балансе дорожных организаций 19 тысяч км. В соответствии с законодательством мы должны принять еще 583 км. Мы — не бедное ведомство, мы обслуживаем имущество, составляющее 8 процентов основных фондов страны. Но и у нас есть свои проблемы, которые надо учитывать при решении вопроса о передаче. За последние 16 лет размер дорожного фонда остался практически на том же уровне, в то время как количество транспортных средств выросло с 1,6 млн до 3 млн, протяженность дорог — с 49 тысяч км до 83 тысяч, а стоимость основных материалов в 3—10 раз. По поводу участков ЖКХ в агрогородках. Когда они разовьются, они сами будут стремиться нарастить объемы и сами пойдут в населенные пункты. Если им, конечно, за это будут платить. Пока что я поддерживаю предложение отдать «дорожникам» на договорной основе содержание улиц и транзитных дорог.

Геннадий НОВИЦКИЙ:

— Подведу итоги. Цель, которую мы ставили, организовывая «круглый стол», достигнута. Мы уяснили истинное положение дел по интересующим нас вопросам, обратили на них внимание исполнительной власти всех уровней, обменялись положительным опытом. Кроме того, в ходе обсуждения вырисовалась одна проблема: у нас явное расхождение между задачами, поставленными в Указе № 21, и финансами. Эту информацию необходимо будет с соответствующими аргументами довести до правительства.

Записала Инга МИНДАЛЕВА.

Завывает тот факт, что местными бюджетами не полностью предусматриваются средства на оплату уличного освещения, хотя эти затраты должны закладываться. Далее, здесь прозвучала мысль, что в агрогородках, где создаются участки ЖКХ, и в крупных хозяйствах есть свои электрики. Когда от райцентра до деревни, где перегорела лампочка, 50 км, то, конечно, дешевле было бы не гнать туда машину, а задействовать местного электрика. Это следующий этап. На данном этапе, я считаю, мы поступили правильно. Мы — мощное ведомство и взяли всю проблему на себя. Из услышанного сегодня я сделал вывод, что есть моменты, где нам нужно внести нормативные изменения. С этим мы поработаем.

Заместитель председателя Гомельского облисполкома Владимир НАДТОЧАЕВ:

— Хотю обратить ваше внимание вот на что. Бюджетные ассигнования в том числе и на благоустройство определяются Минфином расчетным путем, но уже сегодня многие районы «распечатали» деньги 4-го

квартала. Вообще ситуация с финансированием в этом году очень сложная. Теперь по сметам водоснабжения. Примерно 70 процентов их у нас уже переданы на баланс, но параллельно с этим мы стараемся проводить вот какую работу. Ежегодно в областной бюджет закладываем 15—20 млрд рублей на разделение производственных и социальных сетей. В 9 районах эта работа уже завершена. Дело в том, что система перекрестного субсидирования до сих пор существует. Тарифы для населения устанавливает правительство и мы не имеем права их повышать. Основные затраты ложатся на предприятия, а в сельской местности оно как правило одно — СПК. Получается, что для хозяйства, если оно покупает воду у коммунальных служб, вода стоит в 5—10 раз дороже, чем для населения. Поэтому руководители предприятий АПК сегодня блокируют процесс передачи систем водоснабжения. Вот зачем нужна работа по разделению «социальных» и «производственных». Мы просто не станем передавать «коммунальщичкам» те скважины, которые обслуживают хозяйства. И еще один важный вопрос — по дорогам. У нас улицы населенных пунктов, через которые проходят транзитные дороги, дорожные службы принимают на свой баланс отказываются. А также дороги между населенными пунктами, например, агрогородком и прилегающими к нему деревнями.

Геннадий НОВИЦКИЙ:

— Передача дорог между населенными пунктами ни у кого не вызывает сомнений. По этому вопросу в принципе нет возражений. И присутствующие здесь дорожники со мной согласны. Остальное — дело техники.

Заместитель председателя Минского облисполкома Анатолий МИРЧУК:

— По уличному освещению у нас вопрос по таким городам, как Молодечно, Борисов. Там у них имеется своя служба «Горсвет», которая находится на балансе у «коммунальщичков». Едешь по городу — не горит лампочка. У кого она на балансе — у энергетиков или «коммунальщичков»? Хозяин должен быть один. Вплоть до лампочек. По дорогам: у нас в области 34 тысячи км дорог. Из них на балансе дорожных организаций — 18 тысяч км. Проанализируем территорию сельсоветов. В 5215 населенных пунктах 6360 км улиц и транзитных дорог. Только 306 км «транзитов» принимают на баланс областные «дорожники», остальные «дорожники», остальные, ссылаясь на действующую нормативно-правовую базу по дорожному хозяйству, они принимают отказываются. Мы создаем участки ЖКХ (за 2 года их появилось 70). Но давайте признаем, что у коммунальной службы сегодня нет ни грейдеров, ни асфальтоукладчиков, ни катков. Что делать? Нанимать «дорожников» обслуживать улицы? Предлагаю: внести в соответствующий закон о дорожном хозяйстве дополнение касательно улиц населенных пунктов, в котором четко оговоривалось бы их содержание и обслуживание.

Министр транспорта и коммуникаций Республики Беларусь Владимир СОСНОВСКИЙ:

— У нас в стране сегодня 23784 сельских населенных пункта. В них находится 48,1 тысячи км дорог и улиц. Из них на балансе дорожных организаций 19 тысяч км. В соответствии с законодательством мы должны принять еще 583 км. Мы — не бедное ведомство, мы обслуживаем имущество, составляющее 8 процентов основных фондов страны. Но и у нас есть свои проблемы, которые надо учитывать при решении вопроса о передаче. За последние 16 лет размер дорожного фонда остался практически на том же уровне, в то время как количество транспортных средств выросло с 1,6 млн до 3 млн, протяженность дорог — с 49 тысяч км до 83 тысяч, а стоимость основных материалов в 3—10 раз. По поводу участков ЖКХ в агрогородках. Когда они разовьются, они сами будут стремиться нарастить объемы и сами пойдут в населенные пункты. Если им, конечно, за это будут платить. Пока что я поддерживаю предложение отдать «дорожникам» на договорной основе содержание улиц и транзитных дорог.

Геннадий НОВИЦКИЙ:

— Подведу итоги. Цель, которую мы ставили, организовывая «круглый стол», достигнута. Мы уяснили истинное положение дел по интересующим нас вопросам, обратили на них внимание исполнительной власти всех уровней, обменялись положительным опытом. Кроме того, в ходе обсуждения вырисовалась одна проблема: у нас явное расхождение между задачами, поставленными в Указе № 21, и финансами. Эту информацию необходимо будет с соответствующими аргументами довести до правительства.

Записала Инга МИНДАЛЕВА.

Надежда Ивануна цёпла і хораша распаядае пра землякю і іх захваленні, як можа толькі чалавек, для якога любімая справа стала сэнсам жыцця. Ці думае яна, дзяўчына з ваўкавыскай вёскі Сыраежкі, што клубнай рабоце прываецца ўсё жыццё? «Але ж у маёй працоўнай кніжцы толькі адзін запіс», — гаворыць дырэктар старадворацкага Дома культуры Надежда Толкач.

ВЁСКА НАДЗЕЙ

Дзімтрый Макроў, які спецыяльна прыезджаў з Гродна.

А пачыналася ўсё з музыкі, калі падлеткам за некалькі кіламетраў бегала ў Кватарскую школу, што на Бераставічыне. Там быў музычны гурток, у якім яна вучылася іграць на акардыоне. І калі прыз гуртка бязладна гукаў прабіваўся стройная мелодыя, здаецца, лепшай асаюды не было. Потым іграў у школьным аркестры. А аднойчы бацька зрабіў ёй найвялікшы падарунак: купіў прыгожы белы акардыон, дык усё Сыраежкі ў хату збегліся, каб паслухаць музыку.

Жаданне іграць прывяло Надежду на 10-месячныя курсы пры абласным Доме народнай творчасці, дзе працаваў вядомы Марк Коп, пасля якіх у 1971 годзе закончыла Гродзенскае культасветвышэйшае і па разнамераванню трапіла на Бераставічыну, «бліжэй да мамы». Вось так і звязав яе лёс са Старым Дворцам.

— Ва ўсе часы, — гаворыць Надежда Ивануна, — галоўным для клубных работнікаў было развіццё самадзейнай народнай творчасці зярод рознаўзроставаў груп насельніцтва. Калісьці ў нас быў нават свой народны хор (пры старшынні калгаса «Перамога» А.М. Маханько). Кіраваў ім кампазітар

Дзімтрый Макроў, які спецыяльна прыезджаў з Гродна.

Але ў кожнага часу свае павевы. Цяпер вядомасць набыла фальклорная група «Чараўнічкі». Сёлета яна рыхтуецца займець званне народнай. У шматвяковай музычнай і песнянай творчасці столькі мастацкіх знаходак, што проста нельга не данесці гэты скарб да слухача, лічыць Надежда Ивануна. Любіць прыгожую лірычную песню і моладзь. Таму ў Доме культуры творча працуюць дарослы і дзіцячы сольныя гурткі. Ёсць гурткі мастацкага чытання, драматычны, фальклорны, інструментальны, «Умельныя рукі», два аматарскія аб'яднанні — дзіцячае «Сонейка» і сямейны клуб «Гіменей». У гуртках і аб'яднаннях каля 130 чалавек — ад вучняў малодшых класаў да пенсіянераў. Без удзельніцтва мастацкай самадзейнасці не абыходзіцца ні адно мерапрыемства ў Доме культуры, яны частая гасці ў раёне. Вельмі важна, на думку Надежды Ивануны, своечасова выявіць здольнасці чалавеча і ці не радасць для кіраўніка, калі яго выхаваныя выбіраюць такую ж дарогу?

Штогод адзін, а то і два актыўныя маладыя удзельнікі мастацкай самадзейнасці паступаюць у культуры і мастацкія школы.

— Калі ў свой вольны час няма работы ў хаце, іду ў клуб, — гаворыць Надежда Ивануна, — там заўсёды справа знойдзецца.

Надежда Ивануна ўжо многа склікануў запар вясюлькі выбіраюць дэпутатам сельскага Савета, два апошнія скліканы яна — дэпутат раённага Савета. Бо хто лепш за яе ведае лёсы вясюлькі, іх патрэбы, вёску «дэравянную, дальнюю», якая не пазначана на карце, але спакон веку сцігла робіць сваю справу.

Галіна РАМАНЧУК.
Бераставіцкі раён.

И НИКАКОЙ СУБОРДИНАЦИИ,

или ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В СТОЛИЧНОМ РЕГИОНЕ ФРГ
(Окончание. Начало на 1-й стр. «МС».)

Территория земли делится на общины и районы. Община есть основное территориальное сообщество. К числу общин относятся сельские поселения, входящие в состав районов города, а также не входящие в состав районов города. Например, самая малочисленная община района Потсдам-Миттельмарк состоит всего из 78 жителей. Правовой статус общин определен Законом от 10 октября 2001 г. об общинах земли Бранденбург, включающем 133 параграфа. В соответствии с параграфом 6 каждая община обязана утвердить свой устав. В интересах жителей, для более эффективного выполнения общественных задач общины вправе образовывать союзы общин.

Второй уровень самоуправления составляют районы, функционирующие в соответствии со ст. 2 Конституции и Законом от 4 июня 2003 г. о районах земли Бранденбург. Между общинами и районом не существует отношений субординации. Каждый из данных субъектов выполняет свои задачи. Общим принципом является то, что район дополняет возможности общин в решении задач местного жизнеобеспечения, он берет на себя задачи межобщинного значения. Соответственно, Закон о районах включает всего 71 параграф.

Характерно, что Берлин не окружен одним районом, например, Берлинским. Территории районов земли Бранденбург как своеобразные секторы выходят на границу города. Это имеет положительное значение, по сравнению с традиционным для Беларуси опытом, где имеется огромный административный Минский район со всевозможной инфраструктурой. Существование единого района также создает препятствия для взаимодействия других районов с городом: искусственно локализуется транспортная сеть, рынок труда, зона застройки и т.п.

Валерий СИДОРЧУК,
доцент кафедры гражданского права юридического факультета Белгосуниверситета.

ДУРАЦЬ НАС У РЕСТАРАНАХ ГОМЕЛЯ

Аб гэтым у поўны голас можна сцвярджаць на падставе праверак сямі рэстаранаў, бараў і кафе Гомельскай вобласці, якія праявілі работнікі Камітэта дзяржаўнага кантролю.

Факты даволі цікавыя. Напрыклад, у адным з іх (рэстаран «Славянскі») пры прыгатаванні страў аднаго кантрольнага заказу замест дарагой сыравіны была закладзена намнога танейшая ды яшчэ ў дадатак меншай колькасці. У выніку з наведвальнікаў узлілі лішнія 20 750 рублёў. А ў «Чабарку» рэальнае цаны складала 29 150 рублёў. Прыблізна такое ж самае, толькі ў меншых памерах, назіралася ў рэстаранах «Ірына» ЧПТУП «Валліс-99» і «Колас» ЧПТУ «Кіпарыс».

Дарчы, у першым з вышэйназваных у вчэрні час у красавіку—маі масавая справа

рэалізаваліся з 90—150-працэнтнай нацэнкай замест зацверджанай у памеры 50 працэнтаў, у выніку чаго з кліентаў перабрана паўмільёна рублёў.

А ў «Чабарку» ім адпсалкі фальсіфікаваныя стравы. У бары рэстарана «Славянскі» рэаралізавана на 25 бутэлек гарэлка больш, чым было пацверджана дакументальным іх наступленнем. І гэтак далей.

А вынікі праверкі такія. ЧПТУП «Валліс-99» пералічыла тры паўмільёна рублёў у бюджэт. 19 адказных асобаў рэстаранаў і прыватных унітарных прадпрыемстваў прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці з выплатай штрафу ў 5,6 мільёна рублёў. 21 чалавек панёс дысцыплінарную адказнасць і 2 — вызвалены ад займаемых пасадаў.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

юць у культасветустановах. І сёння яны ўжо працуюць як у Бераставіцы, так і ў клубах раёна.

А яшчэ, лічыць мая суразмоўца, не менш важна вывучаць духоўныя запыты людзей, праплагадваць нацыянальную культурную спадчыну, народныя святы і абрады. Яны вельмі па душы вясюлькі бо спакон веку ўслаўляюць працу на зямлі, хлебараба і яго род.

Надежда Ивануна лічыць, што за трыццаць з лішнім гадоў працы ў Старым Дворцы ёй заўсёды шанцавала на добрых людзей і ўважлівых кіраўнікоў гаспадаркі, якія, акрамя поля і фермы, бачылі яшчэ і Дом культуры. Гэта дзякучы ім сельская культура не ходзіць у падчырках. Чым можа дапамагас дырэктар агрограмы «Стары Дворац» Сяргей Чаркоўскі. Ды і Дом культуры вырчае грошы на свае патрэбы за платныя паслугі. У мінутым годзе заробілі чатыры мільёны, сёлета мільёна больш за пачаць. З'явіліся ў ЦДК новая мэбля, тэлевізар, новыя музычныя інструменты. Замянілі тут вокны і дзверы.

— Калі ў свой вольны час няма работы ў хаце, іду ў клуб, — гаворыць Надежда Ивануна, — там заўсёды справа знойдзецца.

Надежда Ивануна ўжо многа склікануў запар вясюлькі выбіраюць дэпутатам сельскага Савета, два апошнія скліканы яна — дэпутат раённага Савета. Бо хто лепш за яе ведае лёсы вясюлькі, іх патрэбы, вёску «дэравянную, дальнюю», якая не пазначана на карце, але спакон веку сцігла робіць сваю справу.

Галіна РАМАНЧУК.
Бераставіцкі раён.

ЦІ СТАНЕ ГОМЕЛЬШЧЫНА МІЛЬЯНЕРАМ?

У тым сэнсе ці збярэ яна мільён тон збожжа, як намчалася. Бо вядома якую шкоду нанесла спякота сельскагаспадарчым арганізацыям вобласці. А тут — новыя непраемнасці: моцныя шквалісты вятры, непарадаць такая, што, як паведаміў на прэс-канферэнцыі першы намеснік старшынні камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванню Дзімтрый Осіпаў, пашкоджана было 125 тысяч гектараў збожжавых і зернебабовых культур, а гэта складае звыш трэці ўсіх уборачных плошчаў.

Першыя падлікі сведчаць, што недабор можа склаці 50 тысяч тон, а магчыма, і больш. Асабліва пацярпелі пасевы рапсу. У асобных раёнах ураджай яго згублены наогул, а палегліца хлябоў ахапіла амаль усю вобласць, што пры ўборцы іх патрабуе тысячы—паўтары тысяч тон дызельнага паліва.

Страты ў жывёлагадоўлі з-за адключэння электраэнергіі на фермах склалі 25 тон малака. На аднаўленчыя работы розных збудаванняў, якія праводзіцца, выдаткавана 4,4 тысячы лістоў шыферы, 485 квадратных метраў руберойду, дзевяць кубаметраў лесаматэрыялаў.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: САВЕТ РЭСПУБЛІКІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ,

ПАЛАТА ПРАДСТАЙНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ,

УСТАНОВА «РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ЗВЯЗДА»

ГРАМАДСКІ САВЕТ:

МАЛАФЕЕЎ А. А., старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па рэгіянальнай палітыцы і мясцоваму самакіраванню;

САСОНКА М. П., старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па дзяржаўнаму будаўніцтву, мясцоваму самакіраванню і рэгламенту;

СЯЛЦЫ В. С., старшыня Гомельскага абласнога Савета дэпутатаў;

СІВАКОЎ В. А., старшыня Аршанскага гарадскога Савета дэпутатаў;

ЯРКОВІЧ В. І., старшыня Круглянскага сельскага Савета Магілёўскай вобласці.

АДКАЗНАЯ ЗА ВЫПУСК: Наталля КАРПЕНКА.

Кантактны тэлефон 292-21-03.

А ЛЕС-ТО — ПЕРВОЙ КАТЕГОРИИ

(Окончание. Начало на 1-й стр. «МС».)

Сети уличного освещения в Геофизгородке п. Колодищи находятся на балансе центральной геофизической экспедиции РУП «Белгеология». Уличное освещение в сельских населенных пунктах Колодищанского сельисполкома организовано в количестве, согласованном с сельисполкомом и в соответствии с требованиями действующих государственных социальных стандартов для сельской местности.

На воздушных линиях электроснабжения в д. Дубровка, до включения их в план проектирования на реконструкцию в 2008 году, электросетями Минского района проводится поддерживающий ремонт.

Торговое обслуживание населения поселка Колодищи осуществляется 44 торговыми объектами. Указанную в обращении территорию в п. Колодищи по ул. Геофизика обслуживает 2 магазина: филиала «Минский» Минского РайПО и индивидуального предпринимателя Моисеевича Е.В.

РАБОТА НАД ОШИБКАМИ К ОБСЛЕДОВАНИЮ НЕ ПРИСТУПАЛИ...

В рамках реализации Указа Президента Республики Беларусь № 70 «О мерах по упорядочению учета и сокращению количества пустующих и ветхих домов с хозяйственными и иными постройками в сельской местности» местными исполнительными органами Гродненской области в более чем 4 тысячах населенных пунктов было проведено обследование 12,8 тысячи пустующих и свыше 8 тысяч ветхих домов. По результатам обследования и направленным предписаниям в сельисполкомы обратилось более 12 с половиной тысяч собственников с заявлениями о намерении использовать пустующие дома для проживания.

Первые шаги по реализации Указа сделаны. Тем не менее, проверка, проведенная Комитетом государственного контроля в Гродненской области, показала, что не все районные комиссии по обследованию были сформированы в соответствии с требованиями Указа.

Например, в Сморгонском и Вороновском районах в состав соответствующих комиссий не были включены представители исполнительных комитетов пер-

вичного территориального уровня. Кроме того, в большинстве проверенных районов комиссии не выполняли свои предусмотренные Указом обязанности. В Вороновском, Лидском, Сморгонском, Новогрудском, Щучинском районах они даже не приступали к работе по выявлению пустующих жилых домов. В Желудокском и Новодворском сельисполкомах Щучинского района многим собственникам пустующих домов или их родственникам не направлялись предписания о намерении дальнейшего использования домовладения, так как отсутствовали сведения о месте их проживания. Однако ни исполкомы, ни органы

внутренних дел работа по установлению места проживания собственниками не проводилась. Проверка также показала, что во всех районах Гродненской области в местных бюджетах на 2007 год не были предусмотрены средства, необходимые для реализации Указа. Это обстоятельство не позволило исполкомам проводить оценку ветхих домов, собственники которых не выполнили в установленный срок предписаний о приведении их в надлежащее состояние. Отсутствие средств не позволило производить и другие мероприятия по сокращению количества пустующих и ветхих домов в сельской местности.

Инна ОРЕХОВА.

САЛАМЯНЫЯ ВАЛОШКІ

У адной з апошніх камандзіровак у Чачэрска раён даведася пра самадзейнага мастака з вёскі Глубочыца інваліда-калясачніка Віктара Новікава. Загадчыца раённага цэнтра рамэстваў і этнаграфіі Таццяна Кандрацэва не шкадавала гучных эпітэтаў у адрас Віктара — і як здольнай творчай асобы, і проста цудоўнага чалавека.

— У яго моцны характар і прыгожая душа, — кажа Таццяна Леанідаўна. — Дабрыню сваёй душы ён вывілье літаральна праз кожную вяткачку на ўпільных карцінах. Мо таму і падаюцца жывымі яго кветкі? У самай што ні ёсьць звычайнай хаце на адзіннай вясковай вуліцы ў Віктара Новікава адрасу і спальныя пакой, і майстэрня, і салон-галерэя. Кампазіцыі інкруставаных букетаў, апраўленыя багетнымі рамкамі, размешчаныя па перыметры ўсяго пакоя. Апынуўшыся тут, міжволі губляеш адчуванне рэальнасці, нібы трапіўшы ў экзатычны сад. І сыходзіць на цібе адразу магутны струмень радасці! Напэўна, і не паверыў бы, што аўтар гэтых работ больш за дваццаць гадоў перасоўваецца толькі пры дапамозе калёскі, каб не ўбачыць, як лёгка і пластычна перабраць яго пальцы залатую салому за невялікім столікам пад абразамі. У верасні ў Рэчыцы прайдзе распушчанае свята «Дажынікі», і яму трэба падрыхтаваць з дзесятка новых работ. Часу застаецца няшмат, і Віктар апантана заклапочаны.

Пра сваю інваліднасць майстар расказвае неахвотна. І таму, што гэта гісторыя доўгая і сумная. І не любіць, каб яго шкадавалі. Магчыма, не хоча варушыць адбалалеа (ці адбалалеа?). Ці таму, што шанцаў калі-небудзь устаць на свае ногі, зрабіць хоць крок па роднай зямлі, ужо не мае. І ўсё ж расказвае, каб хто іншы задумаўся, як важна адказа на ставіцца да свайго жыцця і як не згубіць сябе, апынуўшыся ў бядзе.

Калёскі ён быў электрыкам у калгасе, шмат ездзіў па прасёлках на матацыкле. Аднойчы яго «Мінск» занесла на пісчанай дарозе. Юнак, не здолевышы справіцца з кіраваннем, апынуўся пад двухколавым жалезным канём. Потым было аперацыя на пазванках. Няўдалая, як лічыць сам Віктар. Бо, прайшоўшы праз дзесяты баліцы, санаторыю і розных лекараў, зразумей, што скальпель у руках трымаў хірург-непрафесіянал. Віктар узгадвае, як цяжка было яму звыкнуцца са сваім лёсам, як мацней зацікавала прага ўзяць чарку—двухую і як нялёгка было выраецца з таго вар'яцкага кола. Справіцца з бядою дапамагла яму гэткая ж, як і сам, па стану здароўя, жанчына. Разам яны шукалі сэнс жыцця. Яна і навучыла Віктара бачыць вакол прыгожае і ствараць яго.

Вось ужо дзесяць гадоў у вачах Віктара Новікава не згасе святло любімай справы. І ў доме не значыцца дзверы: шмат жадаючых паглядзець работы яго рук, павучыцца ў майстра, параіцца і проста пазнаёміцца. Аказваецца, інкрустацыі Віктара паказваліся не толькі ў Тураве, Гомелі і Мазыры. Ёсць яны ўжо ў Італіі і Германіі. А колькі перадаў іх — злічыць немагчыма. Віктар нешматгалосны, але не хавае радасці, што са звычайнай саломы ўмее рабіць ружы, васількі, півоны... Бо любяць кветкі ўпрыгожваюць жыццё. Дзеля прыгажосці і вярта жыць.

Анатоль КЛЯШЧУК.
Фота аўтара.

ЗАХАВАЕМ ПАЛЕССЕ

Вучоныя Акадэміі навук Беларусі, Украіны, Расіі і Польшчы, прадстаўнікі дзяржаўных універсітэтаў краіны, а таксама меляіратары і экалагі правялі ў Пінску міжнародны семінар «Еўрапейскае Палессе: гаспадарчая значнасць і экалагічная рызыка». Уздымалася на семінары экалагічныя і эканамічныя праблемы Палесся. Ставілася пытанне аб захаванні прыроднай непаўторнасці рэгіёна. Па выніках семінара будучы зроблены адпаведныя захады для развіцця Палесся.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

Анталогія беларускай песні РАЗЛУЧАННЯ ЛЁСЫ

У песні гучыць не туга па мінулым часе, не настальгія па былой неабсяжнай прасторы. І зусім не просьба ўзнавіць аджыты парадак.

Песня «Разлучаньня лёсы» Мікалая Сацуры і Анатолія Эзківа, што ўзнікла ў віхуры сацыяльных пераўладкаванняў, калі мяняліся жыццёвыя арыенцыі, настроівае люд на паразуменне. Яна вядзе да духоўнай аднасці, у той свет, дзе ўсё выбудоваецца на любові, на чысціні панчужы, якія не ведаюць межы, рушыць усё духоўныя пераходзі.

З асаблівым натхненнем ансамбль «Сябры» выконвае гэты твор, заклікаючы слухачоў да сяброўскай згоды, шчырага пабрацімства.

Міхась ШАВЫРКІН.

Верш Анатолія Эзківа **Муска Мікалая Сацуры**
Я жыў у Белаўска, Ты жыўш на Курылах. Нас з табой незалежнасць Назавідуць разлучыла.

Прыпеў:
Кажуць, прайдучь гады, Жыць прымусілі межы У расстанні, і скуру. Ты Расіі належыш, Я — сваёй Беларусі.

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ

Гэтай восені зноў за акном пакланюся, І хай сонца мой прыме нясмелы паклон. Толькі з гэтай зямлёю, з маёй Беларуссю, Падзялю і каханне, і апошні мой скон. Гэтай сінню нябёсаў і жоўтай лістотай Я напоўню ўсе думкі і словы свае, Каб паверыць у шчасце сярод адзіноты І цяпло, што мне вельмі цяпер не стае. Сэрца сцішыцца зноў у чаканні марозаў, Свізіны і маркоты, халодных завей. Толькі выблісне неба і высохнуць слёзы, І праменьчык успіе святла і надзей.

Калі спаткаецца душа З жаданай блізкаю душою, Нібы маланка стрыха Сусвет узмяе над зямлёю. Табы супадаць блізка душ І сэрцаў зладжаных біенне Адоўзіць зора і бягу І ладзіць радасць і натхненне. І ціснецца ў пакой святло Высока, сонечна, прыжожа. І шчасця цяплега крыло Адчуць вышыні дапамога. І ціха з вуснаў прагучыць Амаль нячутнае прызнанне. І так захочацца пачыць З пяшчотай, радасцю, каханнем.

Што хацець ад лёсу? — разумення, Ціхіх слоў, спагады і цяпла. І каханьня светлага імгненняў. І Радзімы. Каб яна была! Бо нішто, напэўна, не заменіць Тога, што спасанае з нябёс, Што жадаў заўсёды ў маленях За людзей усіх Ісус Хрыстос. Як нам гэта ў нашай веры трэба! І чаровы раз я пёс малю, Каб з надзеяю глядзець на неба, Бачачы спрадвечную зямлю.

Я чарговую вежу асілю, І з надзеяй паглядзі на неба, Неба чыстага светлаю сінню, Што праміеніцца зноў на зямлю.

І адчуў ў душы адмыслова Праз маўклівай самоты пяшчца Запаветную стоенасць слова, Што так хочацца свету сказаць.

Нататкі мастака

БРЭДЭМАЙЕР І ЧОРНАЯ РЫТОРЫКА

Германскі піярхч Карстэн Бредэмайер (Karsten Bredemeier) у сваёй брашуры «Чорная рыторыка Улада і маг слова» (Schwarze Rhetorik Macht und Magie der Sprache) заўважае: «Стардаўняе правіла дыялектыкі, якое кажа: «Хто задае пытанне, той і дамінуе!», ужо не актуальнае для сучасных камунікатывных працэсаў, нягледзячы на тое, што на семінарах яго часта, як і раней, падаецца як адна з асноўных прафесійных нага менеджменту. Сакрат вымушаны быць выпіць келіх цыкуты і памёрці якраз таму, што задаваў занадта многа пытанняў, хай сабе і правамоцных». І далей робіць выснову: «Знак пыталнічка не з'яўляецца адназначным паказчыкам інтэлекту, як гэта зноў і зноў сцвярджаецца, часцей гэта — знак, што вылікае сумневы ў глыбіні інтэлекта». Мясце вельмі пацешлівымі назіранні Бредэмайера, бо на сустрэчах з чытачамі, на форумах у нэце, я чую і бачу проціум пытанняў, заданых непсеудантэлектуаламі, што адслухалі ідыяцыі курсы па рыторыцы. Зрэшты, паўсядзённая праца са словам прымушае мяне цаніць свабоду вызвавання і свабоду слова. Таму мяне падабаецца старажытная тэза «На правільнае пытанне ты атрымаеш правільны адказ!». Менавіта на гэтым пастануце і мусяць трымацца свабоды слова. Чалавек не павінен замыкаць інфармацыю ў сабе, ён

РАБІНКА НА РЭШТКАХ КАСЦЁЛА, АБО ГІСТОРЫЯ ЖЫВЕ ПА СУСЕДСТВУ

У час адпачынку на летніх вакацыях у Клецьку я заўсёды звяртала ўвагу на рэшткі зруйнаванай старой сцяны з чырвонай цэглы, што так недарэчна ўзвышаецца на чымсьці агародзе. Імкнулася да рамантычных прыгод і неверагодных гісторыяў, хацела дазнацца, якія сакрэты хаваюць руіны....

Якім жа было здзіўленне, калі даведалася, што разбураны цуд — гэта той самы першы калывінскі збор на тэрыторыі Беларусі, у якім калёскі працаваў Сымон Будны...

Нават зараз, апынуўшыся каля рэштка старажытнай пабудовы, адчуваеш векавую велічнасць і былую моц. Сапраўды, гісторыя будынка дзіўная — ад самага пачатку і на працягу яго існавання.

Каб патрапіць да помніка бліжэй, трэба прайсці ў двор да гаспадароў дома. Мясцовыя жыхары, Уладзімір і Таццяна Іоська, ужо прызвычаліся, што да іх даволі часта прыходзяць цікаўныя, каб паглядзець дзе сфатаграфавачы разваліны. Каля 30 гадоў жывуць у непаздзельным суседстве людзі і касцёл. І, паводле іх слоў, такое суседства нават карыснае.

«Цікавае з'ява, — усміхаецца Уладзімір Іоська, — рэшткі будынка ўлетку за цэлы дзень збіраюць цягло, а ночку яго аддаюць. Таму наша садавіна ды агародніна расце вельмі добра».

Таццяна і Уладзімір кажуць, што ім падабаецца жыць побач з сапраўднай гісторыяй. Яны даглядаюць і клопаюцца пра рэшткі касцёла. А частым наведвальнікам нават рады, бо гэта значыць, што людзі цікавяцца мінулым.

ПРАЗ ВЯКІ ДА КНЯЗЬЦЬ, МАГНАТАў ДЫ ШЛЯХТЦЬ...

Што ж уявіць з сябе гэты касцёл? Пачынаць трэба ажно з сярэдзіны XVI стагоддзя, з часу яго заснавання. Праектаваў касцёл анжаміты італьянскі архітэктар Джавані Марыя Бернардоні. Магчыма, больш вядомы яго касцёл Божага цела і замкавы комплекс у Нясвіжы. Бо яны, у адрозненне ад клецькага касцёла, захаваліся.

Клецькі фарны касцёл меў трох'ярусную вежу-званіцу, 7 алтароў. Пры ім быў шпіталь, дом для ўбогіх (кштальт дома састарэлых). А вакол размяшчаліся могілкі.

Касцёл быў сведкам многіх гістарычных падзей, кожная з якіх ікнулася пакінуць на ім свой адбітак. Менавіта з прыходам Рэфармацыі Мікалай Радзівіл Чорны, прыхільнік пратэстанцкага руху, адабраў храм у католікаў і зрабіў тут калывінскі збор. Гэта ён прапачуў суды славуэтага Сымона Буднага, прапаведніка калывінзму і настаўніка. Збор праіснаваў амаль паўстагоддзя: з 1560 па 1607 год.

«Ці не назіралі вы таемных незразумелых рэчаў, прывідаў? — пытаюся ва Уладзіміра Іоські. — Бо і ваш дом, і навакольнае тэрыторыя каля былых могілак».

«Не, — адказвае ён, — ніякіх прывідаў мы не бачылі. Гэта натуральна: былія пакленніцы сыходзіць, а на іх месцы жывуць новыя. Але што датычыцца розных таямнік касцёла, кажуць, нібыта калёскі тут быў падземны ход, які вёў ажно на калёскі гарадзік вал. Але ці праўда — невядома».

Аднак дырэктар Музея гісторыі Клецьчыны Марына Леаняна мае іншы погляд на тэму суседства сучаснасці з мінулым. Напэўна, пракае толькі ў жаданні, верыць ці не верыць у забабоны. Што датычыцца падземнага хода, то дакументальных звестак, пацвярджаючых не знойдзена. І гэта толькі адна з версій. Але дакладна вядома іншае: у самім касцёле, недзе ў сутэрэжнай, да гэтага часу знаходзіцца грабніца клецькіх Радзівілаў, чый маінтак часткова захавася недалёка ад Клецькі ў вёсцы Чырвоная Зорка.

...Так выглядае зараз

...Так выглядае зараз

мусяць адказваць на ўсе заданні яму пытанні, іншая рэч, што на ідыяцкае пытанне мусяць быць адпаведна адказа, а на правільнае — правільныя. Дзеля прыкладу прывяду пытанне, якое чую ад паэты Мары Мартысевіч на ўсіх сваіх публічных выступленнях: «Як нам жыць?». У адказ хочацца вылікаць, але абставіны не дазваляюць выкарыстоўваць ненармаўную лексіку і даводзіцца згадваць жорстка, без ценю іроніі, рыторыку дзіцячага фальшору і адказваць рыфмаваным вершам «Трэба жыць, каб не тужылі», бо туга, маркота і меланхолія — цяжкі грэх, прынамсі, у хрысціян, да якіх адносіць сябе Марыя.

АСТАШОНАК І ДАМОВЫ

На рэдзкіх іронічных планёрках у часопісе «Крыніца» перакладчык Алесь Асташонак любіць устаць з-за стала і сур'ёзным голасам сказануць: «Хлопцы, давайце дамовімся!» Хлопцы дамаўляліся, але на чарговай планёрцы Асташонак зноў удумаўся і казаў: «Хлопцы, давайце дамовімся ў апошні раз!» «Апошні разоў» было шмат, таму хлопцы перасталі звяртаць увагу на прапановы Асташонака. Хлопцы пачалі пасмейвацца з «дамоваў» і «апошніх разоў». Усе цудоўна разумелі розніцу паміж дамоўленасцю і бюксончым перадамаўленнем Асташонака. Дамаўляцца трэба адназначна, як і трэба прытрымлівацца дамоўленасці, нават калі табе цяжка трымаць сваё слова. Бюксончым перадамаўленнем дыскрэдытуецца слова, а гэта кепска, зусім кепска. Чалавек на словае, чалавек, які здаты трымаць слова — сапраўдны чалавек. У часы вялікіх змяненняў, калі мяняюцца каштоўнасці і прыярытэты, вельмі важна трымаць сваё слова. Можна падацца дзіўным, але менавіта паводзіны Асташонака падказалі мне важнасць дамоў, важнасць дадзенага табою слова.

КАРПЕЙЧЫК І СЫС

Біблаг Карпейчык пытаецца: «Ты, калі быў апошні раз у кватэры Антона Сыса, узіў яго небудзь рэліквію, якую-небудзь з рэчаў на памяць?» — «Не, Я нічога не браў...» «Дарма, трэба было нешта ўзяць...» — «Калі табе трэба, я магу ўзяць на сваёй кухні чарку і сказаць, што з яе піў Анатоль, вось

Так выглядаў касцёл у XIX ст.

Раскопкі каля касцёла не прынеслі вялікіх вынікаў.

ВАЕННЫ ЧАС, ГУЛЬНЯ І ХОВАКІ

Яшчэ адна таямніца касцёла захавалася з часоў Вялікай Айчыннай вайны. Гэта гісторыя чатырох званаў, якія знаходзіліся тут.

Ведаючы, што яны зроблены з калярных металаў, немцы збіраліся абрабаваць храм і вывезці званы. Аднак мясцовыя жыхары свечаслова здагадаліся аб намерах акупантаў, таму ночку схавалі званы.

Прайшло шмат часу, сведкі тых падзей памерлі, а тайну аб тым, дзе пахаваны званы, як аказалася, ні хто і не ведае. Толькі ў 1983 годзе быў знойдзены галоўны зван — выпадкова. Каля вёскі Гарбуноўшчына працаваў экскаватаршчык, ён браў пясок і раптам натрапіў на нешта металічнае. Спачатку не зразумей, у чым справа: палічыў, што гэта міна з часоў вайны. Пасля высветлілася, што ён знайшоў самы вялікі са званаў, вагой каля паўтары тоны. 23 гады зван стаў на прыступках раённага гісторыка-этнаграфічнага музея ў Клецьку (зараз — Музей гісторыі Клецьчыны). А мінулым летам яго перанеслі ў новы касцёл, які будуюць у Клецьку.

Астатнія званы да гэтага часу схаваны ад усіх у надзейных неведомых месцах. Мабыць, недзе побач з Клецькам (трэба ўлічваць іх значную вагу). Але ж, як лічыць Марына Леаняна, адвезці іх маглі значна далей, бо гэтыя званы былі меншыя за галоўны ледзь не ў два разы. І знайсці іх можна толькі калі панашуе.

Цяжкасць яшчэ ў тым, што ўтвараецца «культурны слой» — прыкладна за кожны год наносіцца 1 сантыметр зямлі. Атрымліваецца, што з ваенных часоў званы паглыбіліся ў зямлю больш чым на 60 см ад першапачатковай глыбіні. Праводзіліся пошукі, але магутнасці металашукальнікаў не хопіла.

З МІНУЛАГА ДА СУЧАСНАСЦІ

Далей пачынаюцца значна больш трагічныя падзеі, звязаныя з Клецькім фарным касцёлам. Яшчэ падчас вайны, адступаючы, немцы спрабавалі ўзарваць касцёл і добра-такі пашкодзілі яго. А пасля, у 50-я гады, калі савецкая ўлада не падтрымлівала рэлігію, людзям дазволілі разабраць сцены касцёла па цагляных на свае патрэбы. Не маючы сродкаў набыць будматэрыялы, яны так і рабілі, пакуль ад касцёла не засталіся рэшткі. Толькі заходнюю сцяну не атрымалася разбурыць, бо была занадта моцная, так і засталася яна стаяць. А вакол рэшткаў утварылася вялікая сметніца...

У 70-я гады Уладзімір Іоська атрымаў гэтак месца для пабудовы дома з умовай прыбраць сметнік, дзглядаць касцёл.

«Клецькі страціў адну са сваіх каштоўнасцяў. Усё, што засталася ад гістарычнага збудавання, — абломак сцяны, што сіратліва і так не да месца туліцца сярод хат.

У горадзе ёсць невялікая капліца святой Тройцы. Дзякуючы намаганням князды Эрвіна Вячоркі, будучыя новы касцёл у цэнтральным парку (сюды і перанеслі зван, бо званица амаль дабудаваная).

Зразумела, што аднавіць стары касцёл ужо немагчыма, але ж на ім няма нават апазнавальнай шылды, якая б сведчыла, што гэта помнік даўніны. Зруйнаваны цуд сіратліва ўзвышаецца над хатамі. Нібы старая, стомленая істота, глядзіць на нас з дэкорам. І толькі на самым версе цэліцца жыццё. Расце тут маладая рабінка. Невядома, як патрапіла сюды. Расце рабінка без глебы, высока над зямлёй, зялёнае ўлетку, а бліжэй да вясны з'яўляюцца чырвоныя ягады...

Юлія МІХАЛЮК.
Фота аўтара.

ДОБРЫЯ ЛЮДЗІ

табе і рэліквія. Сапраўдная рэліквія, такую любіць вуліца не асуджае Божа бо ён сапраўды з яе піў...» «Я крышчу не пра тое, крышчу пра вышад...» — «Патлумач...» — «Сыс — той вышад-алантанасці і геніяльнасці, калі проста так ён не пакіне гэты свет. Ён пацягне за сабою іншых, вост паглядзіць, як ён будзе цягнуць. Таму будзь вельмі асцярэжлівы...» Папярэджанне Карпейчыка я чамусьці успрыняў усур'ёз. Былі падставы. Праз дзень пасля пахавання Сыса, мне патэлефанаваў Язэп Янушкевіч. Ён распавяў пра хаўтуры, шкадаваў, што не змог развітацца з нашым паэтам, і расказаў пра смерць мастака Драчова. Таго самага Пятра Драчова, якога без усялякіх перабольшванняў можна называць найлепшым сябрам Уладзіміра Караткевіча. Сэрца Драчова спынілася якраз тады, калі заковалі ў зямлю Анатоль.

БРЫЛІ І АПОШНЯЯ

Прачытаўшы апошнюю прыжыццёвую брашуру Які Брыля «Парастак», вырашыў вылісаць адзін сказ: «Не ажаніўся, як людзі, так і ўсцярэў ад пустот старасці». Мусяць, гэта ў Брыля найлепшае, бо з народнага.

ІВАН БАРЫСАВІЧ І ДЗЕСЯЦЬ ГРАМАў

Мой дзець — Іван Барысавіч Бяляеў — адзначыў свой 85-ы дзень народзінаў. Мы сіціла пасядзелі за кухонным сталом. «Магу толькі грамаў дзесяць каньку выпіць, больш ужо не магу...» — паскардзіўся дзець і выпіў дзесяць грамаў французскага каньку.

БОХАН І ДЗЯВУЛІ

Ластаўка накрпала мне на плячо. Аса ўдзіла мяне ў твар, крышчу ніякі гуды. На могілках я пабіў каленца аб іржавую агароджу. Такая была паездка ў роднае мястэчка Койданава. Але гісторыю я ўсё ж прывізе. Гісторыя пра старога Бохана мяне павесіла. Наша мэтачковае вуліца абуралася паводзінамі сямідзесяцігадовага спадара Бохана. Ён заманвае вост нараспучыныя жанчыны. Спачувае стапраўдныя крылаты, такіх, як у лядзі Барбі, у людзей не бывае.

Адам ГЛОБУС.

Пытанне з канверта ДАВАЙЦЕ ўДАКЛАДНІМ...

У артыкуле, прысвечаным творчасці Казіміра Камейшы («Звезда» ад 4 снежня 2003 г.), Генрых Далідовіч піша: «Сутрэслі, і бадай, упершыню пагутарылі толькі ў 1970-м, калі ўжо абодва сталі сябрамі Саюза пісьменнікаў...»

Ды не адзін Далідовіч так гаворыць. А ці правільны выраз — сябар Саюза пісьменнікаў. Здаецца, правільна будзе — член Саюза пісьменнікаў.

У тлумачальным слоўніку беларускай мовы чытаем: «Член — асоба, што ўваходзіць у склад якой-небудзь групы, аб'яднання, арганізацыі, таварыства і пад.»

Сябар — чалавек, які стаіць збоку, ён не з'яўляецца неад'емнай часткай чаго-небудзь (групы і пад.).

У мяне сям'я: жонка і два сыны. Хто я — член сям'і ці сябра сям'і? Але ж сябрама маёй сям'і можа быць і сусед. Тады якая розніца паміж мною і суседом: і я сябар маёй сям'і, і ён сябар маёй сям'і!

Помніцца, у 60—70-я гады мінулага стагоддзя ў кінатэатрах краіны дэманстраваўся фільм «Член правітальства» («Член урада»). Па аналогіі «сябра Саюза пісьменнікаў» павіна быць — «Друг правітальства» («Сябар урада»). Але ж гэта гучыць аўна бязглуздыца, абсурд!

У беларускай газеце «Звезда» ні разу не сустраў выразу — сябар Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, а заўсёды пішацца — член Палаты прадстаўнікоў.

Калі я сябар Саюза пісьменнікаў, тады, выходзіць, што я плачу сяброўска ўаноса, а не членска. Возьмем пісьменніцкае пасведччанне — там напісана «Членскі білет», а не «Сяброўскі білет».

Ці не ідзе гэта (сябар Саюза пісьменнікаў) ад нейкай надуманасці, ці дакладней, ад залішняй цяплатлівасці: маўляў, мы ж такія сіцілыя, чысненыя, беззаганныя... гэта пры большах частках мы былі «членамі». Давайце абмяркуем разам!

Аркадзь НАФРАНОВІЧ,

вёска Камі Пастаўскага раёна.

Добры дзень, родныя словы!

ЧАС ПАКАЖА, ЯКОЕ СЛОВА КАНЧАТКОВА ПЕРАМОЖА

Дзякуем за ліст, паважаны Аркадзь Іосіфавіч!

Сапраўды, няма патрэбы, як кажуць, упадабняцца той цяплатлівасці з анекдота, якая саромелася нават гурок узяць у руку, бо ён ёй нагадваў тое, пра што нармальнаму здароваму чалавеку ў ўгалву не прыйшоў б...

Але ж сапраўды, ці не зачасна, без асаблівай канцэлярскай патрэбы, мы ўжывалі і ўжываем: член сям

Афіцыйна

Закон Рэспублікі Беларусь
 Аб унясенні змяненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб статусе ваенаслужачых»

Прыняты Палатай прадстаўнікоў 7 чэрвеня 2007 года
 Адабраны Саветам Рэспублікі 22 чэрвеня 2007 года
Артикул 1. Пункты 2 і 3 артыкула 12 Закона Рэспублікі Беларусь ад 13 лістапада 1992 года «Аб статусе ваенаслужачых» (Ведомасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1992 г., № 28, ст. 497; 1995 г., № 19, ст. 232) выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«2. Ваенаслужачым (за выключэннем ваенаслужачых тэрміновай ваеннай службы) віду водпуску, іх працягласці і парадка прадастаўлення ўстаўляюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь:

3. Ваенаслужачым тэрміновай ваеннай службы за ўвесь перыяд ваеннай службы прадастаўляецца водпуск: якія праходзяць тэрміноваю ваенную службу 18 месяцаў: салдатам і матрасам — 10 сутак, сяржантам і старшынам — 15 сутак; якія праходзяць тэрміноваю ваенную службу 12 месяцаў: салдатам і матрасам — 5 сутак, сяржантам і старшынам — 10 сутак.

Працягласць водпуску за ўвесь перыяд ваеннай службы ваенаслужачым тэрміновай ваеннай службы можа быць павялічана (у выглядзе заахочвання) на тэрмін да 10 сутак у парадку, які прадугледжаны Дысцыплінарным статутам Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь.

За ўчыненне дысцыплінарных праступкаў на ваенаслужачых тэрміновай ваеннай службы ў парадку, які прадугледжаны Дысцыплінарным статутам Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, можа быць накладзена дысцыплінарнае спаганне ў выглядзе змяншэння працягласці водпуску за ўвесь перыяд тэрміновай ваеннай службы на тэрмін: якія праходзяць тэрміноваю ваенную службу 18 месяцаў: салдатам і матрасам — да 5 сутак, сяржантам і старшынам — да 8 сутак; якія праходзяць тэрміноваю ваенную службу 12 месяцаў: салдатам і матрасам — да 2 сутак, сяржантам і старшынам — да 5 сутак.

Ваенаслужачым, якія праходзяць тэрміноваю ваенную службу 6 месяцаў, водпуск за ўвесь перыяд ваеннай службы не прадастаўляецца. Ваенаслужачым тэрміновай ваеннай службы прадастаўляецца водпуск па хваробе і па ўважлівых прычынах асабістага і сямейнага характару. Водпуск па хваробе прадастаўляецца на падставе заключэння ваенна-ўрачэбнай камісіі тым ваенаслужачым тэрміновай ваеннай службы, якія пасля заканчэння стацыянарнага лячэння і правядзення рэабілітацыйнага лячэння не могуць па стану здароўя выконваць абавязкі ваеннай службы (службовыя абавязкі). Парадак прадастаўлення водпуску па хваробе і яго працягласць вызначаюцца заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Водпуск па ўважлівых прычынах асабістага і сямейнага характару да 10 сутак прадастаўляецца ваенаслужачаму тэрміновай ваеннай службы ў выпадку: уступлення ў шлюб; цяжкія хваробы або смерці (гібель) яго блізкага сваяка (маці, бацькі, жонкі, дзяцей, родных брата або сястры, дзядулі, бабুলі, усынавіцеляў); пажару або іншага стыхійнага бедства, якое спасцігла сям'ю або блізкіх сваякоў ваенаслужачага тэрміновай ваеннай службы; у іншых выключных выпадках, каб прысутнасць ваенаслужачага тэрміновай ваеннай службы ў сям'і неабходна.

Абставіны, у сувязі з якімі ваенаслужачаму тэрміновай ваеннай службы прадастаўлены водпуск па ўважлівых прычынах асабістага і сямейнага характару, павінны быць, як правіла, дакументальна пацверджаны».

Артикул 2. Дзеянне абзацаў трэцяга—шостага артыкула 1 гэтага Закона не распаўсюджваецца на ваенаслужачых тэрміновай ваеннай службы, прызваных на тэрміноваю ваенную службу да яго ўступлення ў сілу.

Артикул 3. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь у трохмесячны тэрмін: забяспечыць правядзенне актаў заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законом; прыняць іншыя меры, неабходныя для рэалізацыі палажэнняў гэтага Закона.

Артикул 4. Гэты Закон уступае ў сілу праз дзесяць дзён пасля яго афіцыйнага апублікавання.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.
 16 ліпеня 2007 года, г. Мінск.
 № 258—3

Закон Рэспублікі Беларусь
 Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя кодэксы Рэспублікі Беларусь па пытаннях адміністрацыйнай адказнасці за парушэнне заканадаўства аб занятасці насельніцтва

Прыняты Палатай прадстаўнікоў 4 мая 2007 года
 Адабраны Саветам Рэспублікі 28 мая 2007 года

Артикул 1. Унесці ў Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях ад 21 красавіка 2003 года (Нацыянальны рээстр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 63, 2/946) наступныя змяненні і дапаўненні:

1. У артыкуле 9.15: абзац першы часткі 1 выкласці ў наступнай рэдакцыі: «1. Невыкананне наймальнікам абавязку па стварэнню рабочых месцаў (у тым ліку спецыялізаваных рабочых месцаў для асобаў з абмежаванай працаздольнасцю) для працаўладкавання грамадзян, якія маюць асобую патрэбу ў сацыяльнай абароне і не здольныя на роўных умовах канкураваць на рынку працы, а таксама бацькоў, якія абавязаны пакрываць выдаткі, затрачаныя дзяржавай на ўтрыманне дзецей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, у выпадках, калі абавязковасць стварэння такіх месцаў прадугледжана заканадаўствам, —»;

абзац першы часткі 2 выкласці ў наступнай рэдакцыі: «2. Невыкананне наймальнікам абавязку па стварэнню рабочых месцаў для працаўладкавання работнікаў, якія атрымалі інваліднасць у выніку калецтва або прафесійнага захворвання альбо іншага пашкоджання здароўя, звязанага з выкананнем імі працоўных абавязкаў у дадзенага наймальніка, —»;

абзац першы часткі 3 пасля слоў «службы занятасці» дапоўніць словам «насельніцтва», пасля слоў «юрдычнай асобі» дапоўніць словамі «, спінненнем дзейнасці індывідуальнага прадпрыемальніка».

2. У артыкуле 9.16: абзац першы часткі 1 выкласці ў наступнай рэдакцыі: «1. Неабгрунтаваная адмова службовай асобы наймальніка ў прыёме на работу грамадзяніна, накіраванага органамі дзяржаўнай службы занятасці насельніцтва ў кошт броні, —»;

абзац першы часткі 2 выкласці ў наступнай рэдакцыі: «2. Адмова службовай асобы наймальніка ў прыёме на работу выпускніка дзяржаўнай установы, якая забяспечвае атрыманне прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай або вышэйшай адукацыі, у адпаведнасці з дагаворам (заўяўкай) на навучанне, заключаным паміж указанымі ўстановай адукацыі і наймальнікам, а таксама іншай асобай, заключанне працоўнага дагавора з жой з'яўляецца абавязковым, —».

Артикул 2. Унесці ў Працэсуальна-выканаўчы кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях ад 20 снежня 2006 года (Нацыянальны рээстр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 14, 2/1291) наступныя змяненні і дапаўненні:

1. У частцы 1 артыкула 3.23 лічбы «9.16–9.18» замяніць лічбамі «9.17, 9.18»;

2. У частцы 1 артыкула 3.30: у пункце 24 лічбы «9.16» замяніць лічбамі «9.17»; пункт 55 пасля слова «занятасці» дапоўніць словам «насельніцтва».

Артикул 3. Гэты Закон уступае ў сілу праз дзесяць дзён пасля яго афіцыйнага апублікавання.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.
 12 чэрвеня 2007 года, г. Мінск.
 № 235—3

У ГАСПАДАРА І ГАСПАДАРКА

За 25 кіламетраў ад Брэста знаходзіцца адна з вядучых гаспадарак не толькі Брэскай вобласці, але і Беларусі — сельскагаспадарчы вытворчы кааператыв «Астремчава». Яго старшыня — Аляксей Сцяпанавіч Скаўн, доктар эканамічных навук, заслужаны работнік сельскай гаспадаркі Беларусі. Інакш, чым гаспадар, яго не назавеш: у складзе гаспадаркі 17 населеных пунктаў, у вытворчай структуры комплексу — чатыры вытворчыя участкі з механізаванымі паляводчымі брыгадамі, зямельная плошча гаспадаркі 11 477 гектараў (асноўную частку займаюць збожжавыя, у прыватнасці, трыцкале, вырошчваюцца рапс, цукровыя буракі), — і ўсё дагледжана, усоды бачна рука гаспадара. Бал сельскагаспадары 39,7, раллі — 40, 6.

У «Астремчэва» ўжо ва ўсяго ідзе ўборачная кампанія. Па стану на раніцу 17 ліпеня сабралі 15 працэнтаў ад агульнай плошчы збожжавых культур (ураджайнасць 56), а вось з рапсам тут ужо «развіталіся». З 350 га атрымалі 1114 тон гэтай культуры, прычым ураджайнасць перавысіла леташнія паказчыкі

ХТО САМАЯ ПРЫГОЖАЯ І САМЫ МУЖНЫ

Днямі высвятлялі ў мінскім клубе «Авертайм» на дабрачыннай вечарыныцы з удзелам беларускіх спартсменаў

Прадказаць, што дабрачынная мерапрыемства атрымаецца настолькі не сумным і не пафасным, а ператворыцца ў гламурна-эратычнае шоу, арганізатары наўрад ці маглі, бо нават яны не ведалі, наколькі разьдуча спартыўныя «зоркі». У праграме былі дэманстрацыя мадэляў з калекцыі Івана Айплатова, аўцыён спартыўных лотаў, правядзенне міні-конкурсу «Каралева-спарту», і нават сюрпрызы для арганізатараў.

Адабралі сукенку, уручылі «карону»

На тэтул самай спартыўнай прыгажуні (ці прыгожай спартсменкі?) прэтэндавалі прадстаўніцы трох розных відаў спорту — грацыёзна Любоў Чаркашына (мастацкая гімнастыка), моцная Карына Аляксандрава (кібоксінг) і інтэлектуальная Ганна Шарэвіч (шахматы). Пасля конкурсу з песнямі і танцамі міні-карону «Каралевы спорту» заваявала шахматная каралева з Брэста (вынікі галоўнага конкурсу «Каралева спорту» будуць падведзены ў канцы года. — Аўт.). Аня прадманстравала грацыю (у танцы жывата), абягне, знаходзілася і мужна, калі танцоўшы гурта «Кандзімян» у час свайго выступлення распраналася не толькі самі, але і рэптам... пакінулі дзясучыню без сукенкі. Брестачанка не раззубілася і не стала хаваць сваю шудоўную фігуру, а зрабіла шас і мат — пачала танцаваць і нават выставіла сваю бялізну на аўцыён (яна была набыта за 500 долараў), каб падтрымаць дабрачынную акцыю «Спартсмены — дзецямі».

За сваю перамогу Аня атрымала мабільны тэлефон LG і карту на ўваход у «Авертайм».

Калі для дзясучат праводзілі конкурс прыгожасці, то мужчыны правярылі на вытрымку і мужнасць: футбалістаў Генадзя Тумі-

ловіча, Сяргея Алейніка і Аляксандра Хацкевіча заключылі ў... клетку, а на танцпляцоўку выпусцілі эратычных танцоўшчыц у масках кошак. Паводле правілаў нумара, да жанчын нельга было даражана, пры тым, што яны зрабілі ўсё, каб справакаваць мужчын.

«Залатая» форма Юліі Несцяярэнкі — у баскетбалістаў

На аўцыён былі выстаўлены спартыўныя лоты, якія хацеў бы мець у сваёй калекцыі кожны сапраўдны аматар спорту: разыгрывалі футболкі Аляксандра Глеба з аўтографамі ігракоў лондonsкага «Арсенала» (набыта за 500 долараў) і майка Сяргея Алейнікаў, у якой ён выступаў за зборную СССР (абышлася ў 250 долараў), майка гандбаліста Сяргея Рутанкі з іспанскага клуба «Сьёдад-Рэаль» (850 долараў), форма тытулаванага велогоншчыцы Наталлі Цылінскай і кляшкі хакеіста Міхаіла Грабоўскага з «Гамільтан Бульдого» (абодва лоты каштавалі сваім новым уладальнікам 400 долараў), але самай каштоўнай аказалася форма брэскай лёгкаатлеткі Юліі Несцяярэнкі, у якой алімпійскае чэмпіёнка-2004 ўзыходзіла на афінскі п'едэстал — звыш дзвух тысяч долараў. «Залатую»

форму набылі баскетбалісты зборнай нашай краіны, а каб не давясло дзіцяці паміж сабой касцюмчык, прэзентавалі яго му-

ШАХМАТЫ
 Пад рэдакцыяй майстра спорту Уладзіміра Сьбіцова

ЮБЛЕЙНЫ КОНКУРС «ЗВЯЗДА»-90
Заданне № 29. 1. САРОКА (6+6). Зваротны мат за 3 хады.

8									
7									
6									
5									
4									
3									
2									
1	♔								♚

a b c d e f g h

Заданне № 30 (заключнае). А. СЕЛІВІТАЎ (5+2). Зваротны мат за 7 хадоў.

8	♔								
7									
6									
5									
4									
3									
2									
1									♚

a b c d e f g h

Змяшчаем адказы на заданні конкурсу рашэнняў.
Заданне № 14. 1. g6! — цугцванг: 1. ... Крf8 2. g7+ Крg8 3. Сb3+; 1. ... 0-0 2. Сb3+ Лf7 3. Лf7; 1. ... Лh5 2. Лf7+ Крd8 3. Лf8+; 1. ... Лg8 2. Лg7+ Крd8 3. Лg8+.

Заданне № 15. 1. Лa3! d6 2. Лe5 de 3. Лd3; 2. ... fe 3. Лf3; 1. ... e6 2. Лd5 cd 3. Лf3; 2. ... ed 3. Лe3; 1. ... h6 2. Лg5 fg 3. Лf3; 2. ... hg 3. Лh3; 1. ... g6 2. Лh5 gh 3. Лg3.

Заданне № 16. 1. Фh1! — 2. h7 Крh8 3. Фh1; 1. ... Крh8 2. Фg6 fg 3. f7; 1. ... f3 2. Фc1 f2 3. f3 Фg5+; 1. ... g3 2. h7 Крh8 3. Фh1.

Заданне № 17. 1. Лd3! ed 2. Сf4 g1f 3. Крh7 Фh1+ 4. С.h1.

Заданне № 18. 1. Са5! Лd1+ 2. Крh2 Лc1 3. Кf1 Cd1 4. Крg1.

Заданне № 19. 1. Cd7 Фe8 2. f8Ф Лe7 3. Се6+ Л:e6 4. Кb4+.

Заданне № 20. 1. Cf1! Лg6!; 1. Се2? Лf6!; 1. Cd3 Л:e6!; 1. Сc4? Кc7! Рашае 1. Сb5! Лc7 2. Сd4 fe 3. Cd4 Кеf6 4. Се2 Кg5 5. Cf1 f 6. Сg2х. Крыжова задка!

ЗАПРАШАННЕ ДА ЧЭМПІЯНАТУ
 Аб'яўлены чарговы, IX чэмпіянат Рэспублікі Беларусь па шахматнай кампазіцыі. Ён падвядзе вынікі творчасці складальнікаў за 2002 — 2006 гг. Да ўдзелу ў спаборніцтве дапускаюцца ўсе шахматныя кампазітары, якія жывуць на тэрыторыі Беларусі.

Прычыноў праводзіцца па наступных жанрах: эцюды, двух-, трох-, шматхадовыя задачы, задачы на кааператыўны мат і зваротны мат. Кампазіцыі трэба даць ацэнку адлюстраванымі на дыяграмах у 2 экзэмплярах з поўным рэзаманам, але не болей за шэсць твораў па кожнаму жанру, апублікаваныя за ўказаны перыяд. Творы павінны быць аформлены кожны на асобным аркушы паперы з указаннем месца і даты апублікавання, атрыманай адзнакі на конкурсах складання, поўнае імя аўтара і падрабязны адрас.

З твораў, дасланых на асабісты чэспіанат, судзі кожную кампазіцыю па ўсім жанрах ацэньваюць па 5-бальнай сістэме з градацыяй па 0,5 бала і з шасці дасланых твораў адбіраюць не болей як па 4 ад кожнага аўтара, у ліку якіх могуць быць не болей 2-х калектыўных кампазіцый (аўтараў з Беларусі), якія таксама атрымліваюць поўную колькасць балаў.

Тры пераможцы будуць выяўлены па суме балаў за чатыры кампазіцыі ў кожным жанры і атрымаюць прызы, дыпломы і граматы АА «БФШ».

Удзельнікі павінны адравіць свае творы да 1 верасня 2007 г. на адрас: З25644, г. Лунінец, вул. Чырвонаармейская, 23/2, ЖЫЛКО Вадзіму Вітальевічу.

Крымінал
 Лесавоз скралі

Дырэктар фермерскай гаспадаркі звярнуўся ў Расонскі аддзел міліцыі па дапамогу: ноччу з тэрыторыі майстарэню гаспадаркі ў вёсцы Юхавічы знік лесавоз.

Была праведзена спецыяльная аперацыя «Перахават». Магутны аўто ў выніку вельмі хутка знайшлі ў кювеце аўтадарож ля вёскі Чырвоны Бор. Устанавілі, што ўгоні ўчыніў 26-гадовы хлопчэ, які раней быў судзімы і цяпер адбывае пакаранне ў калоніі адрытага тыпу. Узбудзілі новую крымінальную справу, аўтамабіль вярнулі ўладальніку.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Не ўпільнавалі...

Аўтамабіль укралі прама са станцыі тэхсаблугавання. Ва ўпраўленне ўнутраных спраў Фрунзенскага раёна Мінск звярнуўся жыхар Магілёва. Ён заявіў, што ў мінулы нядзелю на станцыю тэхсаблугавання «Медкор», размешчаную па адрасу: Прытычкава, 59, прыгнуў свой аўтамабіль «Аўдзі-Аб». Праз два дні ўладальнік машыны на месцы не знайшоў. Супрацоўнікі станцыі запэўніваюць, што злочынчы выкраў аўто, сарваўшы замок у боксе, дзе стаяла машына. Цяпер пошукі аўтамабіля працягваюцца. Скрадзена была «Аўдзі-Аб» з транзітным нумарам А6К7791. Кацярына ГУСЕВА, «Мінск-Навіны».

Спорт-тайм Толькі перамогі

Лідар беларускага акадэмічнага веславання Кацярына Карстан зноў сабрала «ўлоў» на вадзе. На этапе Кубка свету ў швейцарскім Люцэрне спартсменка заваявала залаты медаль. Такім чынам, веславальшчыца выйграла ўжо тры этапы Кубка свету ў сезоне.

Есць пучэўка ў мацнейшы дывізіён
 Мужчынская зборная нашай краіны па воднаму пола заняла трэцяе месца на чэмпіянаце Еўропы (дывізіён 1) у англіцкай Манчэстэры. У матчы за «бронзу» беларусы засмудзілі македонцаў — 8:7 і здбылі пучэўку ў кваліфікацыйны турнір вышэйшага дывізіёна.

Сем з адзнакамі
 Беларускія баксёры перамаглі ў сямі з адзнакамі вагавых катэгорыях на міжнародным турніры ў Мінску на прызы Палаца спорту. Хоць спаборніцтвы праводзіліся ў сталіцы ў адзначаны раз, упершыню арганізатары падтрымалі, акрамя кубкаў, грашовыя прэміі. На рынг выйшла 128 атлетаў з 17 краін. «Золата» гаспадарам прынеслі Хаважы Хадзьмаў (54 кг), Міхал Бярэндаскі (57 кг), Вазген Сафар'ян (60 кг), Магамед Нурудзінаў (69 кг), Віталь Бандаранка (75 кг), Віктар Зьвук (91 кг) і Аляксандр Аланасяк (звыш 91 кг). Цікава, ў яго ў вазе да 75 кг усе прызёры аказаліся з Беларусі. Для нашых баксёраў гэты турнір стаў рэальным да чэмпіянатаў свету ў ЗША, дзе будуць разыграны ліцэнзіі на Алімпіяду.

НЯХАЙ ПАРЫЖ
 ГАВОРЫЦЬ З ПАРЫЖАМ!
 КАНЕШНЕ, З ДАПАМОГАЙ МТС!

Зноў нядаўна давясло пабываць у Пастаўскім раёне. Пра самы першы тузіўны аграгарадок Камаі мы ўжо расказалі. Думаецца, што каб паведміцца пра усё цікавыя мястэчкі гэтага раёна, энтузіястаў, якія ажыццяўляюць цікавыя праекты, і аб тым, якімі хуткавляімі тэмпаі МТС «мабілізе» яго жыхароў, напэўна, трэба даць нашай рубрыцы назву «МТС — Пастаўшчыне»!

У спісе новых аграгарадкоў рэгіёна з'явіліся Лынтупы і Дунілавічы. А да 2010 года павінны адкрыцца 10 аграгарадкоў. Дарэчы, у Дунілавічах тры гады таму пабудавана новая сярэдняя школа, разлічаная больш чым на 260 вучняў. Значыць, ёсць будучыня ў вёсцы. Што датычыцца гістарычнай спадчыны, то ёсць тут старыя яўрэйскія могілкі (кальсіці тут было яўрэйскае мястэчка, да Вялікай Айчыннай вайны тут дзейнічалі некалькі сінагог), а таксама пахаванні польскіх салдат, датаваныя 1920-мі гадамі. Упрыгожвае Дунілавічы белага колеру, чысты, як сама вера, Свята-Троіцкі касцель.

цёл, пабудаваны ў другой палове XVIII стагоддзя. Дзясуючы гэтаму храму, Дунілавічы знаходзяцца на турыстычным маршруце «Каталіцкія храмы Пастаўскага Пазар'я».

У гарадскім пасёлку Лынтупы, што на самай мякы з Лівой, шудам заваяваў палаца-паркавы ансамбль (XIX—XX стст.), рэстаўрацыя якога пачалася. Гэты палац і зараз здзіўляе грандыёзнасцю. А калі даць яму другое жыццё, безумоўна, з з'явіцца на карце Пастаўшчыны ўнікальныя, прыгожыя турыстычныя аб'ект. Між іншым, ёсць легенда аб самой будоўлі палаца. Быццам, малды пан Юзэф Бзіўскі, закаханы ў папрыжскую актрысу, паабяцаў увесці таі палац, якога свет не бачыў! Так і зрабіў. Але ж ягона прагожыя французска жанчына не ацаніла прыгожыя будынку. ...3 тae пары захаваліся вежа-вяднядрня, каменны аранчы мост цэра-цэнтральны канал, які аб'ядноўвае сажалі... І Лынтупскі касцёл святога Андрэя Баболі, што таксама пабудаваны пры панаўскім уладзе, інакш, як жамчужынай архітэктуры і не назавеш. У ізра-дэрэвалюцыйным будынку былой вінакурні і зараз разамлачэацца галоўны корпус мясцовага спіртзавода.

Асабіста старшыня Пастаўскага райвыканкама Эдуард Пятровіч Казура закліпачаны, каб аднаўленне палаца-паркавага ансамбля не зацявалася надоўга. Інвестыцыі ў развіццё турызму — справа вельмі перспектыўная: адноўленне будынку, палачы застанюцца ў спадчыну на стагоддзі. У апошні час на Пастаўшчыне колькасць турыстаў значна павялічылася. Улады робяць вялікую стаўку на ўзаны турызм, што можа значна папоўніць і ўжо папаўняе бюджэт краі.

Той жа «сваяк» Дзедэ Мароза — Зюзя Пазасеркі (першазабеларускі міфалогі) прымае

МТС — аграгарадкам

Суд ды справа ЧЭКАВЫЯ ЧЫЧЫКАВЫ

Аферысты афармлялі іманныя прыватызацыйныя чэкі «Жыллё» на «мёртвыя душы»

Не ведаю, ці чыталі вынаходнікі гэтай махінацыі знамітку гогалевскую лаему, аднак у любімым выпадку іх можна назваць прадаўцамі імямі справы Чычыкава. Дх і галоўны герой «Мёртвыя душы», ягоныя сучасныя беларускія нашчадкі таксама вырашлі зрабіць свой «бізн

«САРОМЕЮСЯ, КАЛІ МЯНЕ ПАЗНАЮЦЬ...»

У 2003 годзе на наваствораным тэлеканале, які меў гучную назву Другі нацыянальны, ён стаў адным з першых вядучых. «Дакладней, другім», — папраўляе мяне Сяргей Савіцкі, — першым быў Аверкаў». Сённяшні гоcць «Звязды» трыкала зязваеца ў сьвядомасці людзей з тэлевізійнай кар’ернай АНТ. Па-за кадрам ён — цікавы суразмоўца і абаяльны чалавек, амаль па Карлсану — «мужчына ў самым росквіце сіл».

...Да новай ролі Савіцкі — былы вайсковец, сацыяльны педагог і вопытны «радыішчык» — прызычаюцца хутка і паставіць адказна. Сцярдэжы, што нават казусаў у эфіры па яго віне не здаралася, толькі аднойчы, калі навіны былі ў запісе, наманці-равалі «не тое, што трэба».

— А за што больш за ўсё хваліліся на першых эфірах «Наших навін»?

— Я стараўся не хваліцца ўвогуле. Бо калі хваліўся, абавязкова што-небудзь зрабіў не так. Нават праходзячы кастынг, я не «парыўся», ці возьмуць мяне. Спачатку ледзьве не збег уволе: заходжу, а там усе ў касцюмах з адправанымі кашулямі, пры галштукіх — ходзяць, вучаць тэксты; а я гэта падраўнаю на раддзі — адвадзена, няголены, стомлены, у дынсах. Думаю — ну, не туды я трапіў... Мне спынілі ўжо ў дзвярах. Потым сеў перад камерай, далі прачытаць тэкст з газеты — ну і ўсё, я забяў пра гэта абсалютна. Нагадалі толькі перад прамым эфірам.

— Як атрымаўся, што пасля доволі працяглай і паспяховай работы на раддзі вы вырашылі пайсці на ТБ?

— Любому чалавеку ўласіва кудысьці рухацца, імкнуцца. На раддзі я адчуў, што спыніўся ў развіцці, а тут прапанавалі нешта новае.

— Так, новае і нават экстрамальнае: то здымаць у музычным кліпе ў якасці рамантычнага героя, то падацца на вачух усёй краіны ў цыркавай артысты... Доўга вас угаворвалі на такія авантуры?

— У цырку я адразу гэтадзіў пайсці. Прадзюсар «Зорнага цырка» Сяргей Хоміч сустраў мяне ў калідоры, спытаў: «Пойдзеш?», я адказаў: «Так». Толькі потым задумалася, што гэта я падпісаўся. (Смяецца.) І з кліпам та самая справа: патэлефанавала Галія Шышкова, аказалася «трэба», і я не мог адмовіць. Трэба — значыць, трэба.

— А калі зараз прыйдзе чарговы прадзюсар і скажа: «Сяргей, трэба, каб вядучы канала ўдзелнічалі ў новым рэаліці-шоў — скажкі з парашутам і заняты дайвінгам»?

— Лёгка! Прада, з парашутам мяне, напэўна, ўжо не выкінуць — пасля гіпусу нельга, гэта я па арміі памятаю. А так — лёгка. Я ж былы ваенны, прычы: што скажучы, тое і раблю. Адназначна, што ў новым сезоне будзе праект «Дзве зоркі-2», мне прапануюць спяваць. Гэтама-

баюся і сумняваюся. Лепш новага вярблюда аб’ездзіць... Спяваць я не ўмею. Зрэшты, глядчам хоць будзе з каго пасмяяцца.

— На вашай рабоце неяк адбілася захапленне спортам (Сяргей — майстар тэквандо. — Аўт.)?

— Зараз яна ўжо не займаецца тэквандо, даўно закінула. Пазней захапілася яшчэ тэнісам. А цяпер ніякім відам спорту ўвогуле не займаецца. А я, ў сваю чаргу, не прымушаю. Калі ёй нешта цікава, не здароўе, калі не цікава, расхаце-лася — гэта таксама яе выбар. У любым выпадку, не хацелі бы, каб яна была спартсменкай.

— Як паставіцеся, калі дачка абвясціць: «Тата, хачу быць тэлевядучай»?

— Калі ласка, наперад. Адназначна, калі яна не падыходзіць, «просоўваць» не буду. А так — гэта ж дачка, зразумела, па меры сіл дапамагу.

— Тэлевядучы — асоба папулярная. Для вас гэта слава мае больш станючы або негатыўных адценняў?

— На хал, сапраўды мяне па-знаюць, прычым паўсюль. Непрыемныя эмоцыі перажываю, калі гэта робіцца занадта дэманстравальна на тэлеэкране, ёсць пэўная сціпласць, і ад стаўлення, як да «зоркі», я не вельмі добра сябе адчуваю. Асабліва калі сустракаюцца хамы, якія тыкаюць палцамі. Але збольшага папулярнасць прыносіць карысць. Скажам, прыязджаю на тэхналяж — могуць прапусціць без чаргі, дробныя пралікі дараваць. «Вось гэты вогнетушыцель — ён састарэў, і атпочка састарэла, але вас мы, канешне, назад не адправім...».

— Як жа вы з такой сціпласцю працягваеце перад камерай, калі на вас, можна сказаць, уся Беларусь глядзіць?

— Дык я ж гэтага не бачу. (Усмешкаецца.) Нават апэратара за камерай не бачу. Таму працую спаконна.

Паводле звестак прэс-службы Беларускай чыгункі, смаротнымі ахвярамі ДТЗ на пераездзе сталі 2 чалавекі, яшчэ 7 — атрымалі траўмы.

Дарчы, за аналагічны перыяд года мінулага на пераездах было зафіксавана 12 аварыяў, у якіх 4 чалавекі загінулі і 6 былі паранены.

ЗБАЎЦЕ АВАРОТНЫ! Дзяржаўная аўтаінспекцыя ўзмоцніць кантроль за выкананнем хуткаснага рэжыму на дарогах краіны.

Паводле слоў начальніка аддзялення УДАІ МУС Беларусі Ганны Банадык, калі раней наарады дай-боўш актуіна кантралявалі аўта-і дайце магчымасць калегу «пры-курцыць».

Варта запамінаць, што «мінуса-вы» провад лепш не падключача да акумулятара, а прыладдзіць да корпуса рухавіка. Такім чынам вы не паспусце бартавую электроніку свайго аўтамабіля, бо ў такім выпадку можна «спліць» свой генератар. Выключце рухавік і дайце магчымасць калегу «пры-курцыць».

Ішчэ накіонт прыкурвання, але ўжо ў прамым сэнсе слова. Амаль у кожным аўто ёсць такая электрычная запальніца. Пасля карыстання ёю, не спяшайцеся вяртацца назад, у гняздо. На спіралях запальнічкі заўсёды застаюцца рэшткі тытуню, якая за месяц можна набірацца столькі, што прылада не будзе працаваць. Таму пасля кожнага прыкурвання трэба ачышчаць запальнічку ад смецця.

Аўтабяспека ДТЗ на пераездзе

За першую палову гэтага года на чыгуначных пераездах адбылося 10 дарожна-транспартных здарэнняў.

ГОНКА РАЗЗБРАЕННЯ

За апошнія тры месяцы прыватныя арсеналы незарэгістраванай зброі зменшыліся больш чым на тысячу адзінак

Беларуская міліцыя падваяла вынікі трохмесячнай працы па легалізацыі няўлічанай зброі. Нагадаю, што 27 сакавіка гэтага года ўступіў у сілу прэзідэнцкі Указ № 148, які прадугледжваў шэраг мераў па забеспячэнню рэгістрацыі няўлічанай зброі.

Паводле памятнага дакумента, грамадзяне, якія да 1 ліпеня гэтага года добраахвотна здалі ў міліцыю «нелегітымную» зброю, не толькі вызваліліся ад адказнасці, але і мелі шанц зарэгістраваць «падпольныя» арсеналы. Як адзначылі ва ўпраўленні інфармацыі і грамадскай сувязі МУС, такой магчымасцю скарысталіся не ўсе ўладальнікі прыватных арсеналаў. За час дзеяння памянагага ўказа з нелегальнага абарачэння было выведзена 1038 адзінак няўлічанай зброі, з якіх было канфіскавана 211 адзінак незарэгістраванай зброі. Добраахвотна для рэгістрацыі было здадзена 385 агнястрэльных прылад, яшчэ 442 «ствалы» міліцыянеры прынялі без права на далейшую рэгістрацыю. У прыватнасці, спазніліся з легалізацыі ўладальнікі палюўчыных карабінаў з наразным ствалам і камбінаванай зброі такога кіштальту. Яе рэгістрацыю можна было ажыццявіць на працягу 12 месяцаў да ўступлення ў сілу памятнага ўказа.

Зрэшты, і тыя асобы, у якіх прынялі зброю для рэгістрацыі, аўтаматычна не стануць уладальнікамі зававетнага пасведчання. Першапачаткова пісталет ці стрэльба павінны прайсці экспертызу. Калі ў спецыялістаў не будзе ніякіх прэтэнзій да зброі, то яе вернуць уладальніку. «Некандыдзю» канфіскуюць і здадуць на металалом альбо ў музей. У такім выпадку

кампенсацыі гаспадару не прадугледжаны. Не ўсе асобы, чыя зброя пасляхова прыйдзе экспертызу, аўтаматычна змогуць яе ўзааконіць. Права на рэгістрацыю няўлічанай зброі прадастаўлена толькі грамадзянам Беларусі, якія дасягнулі 18-гадовага ўзросту і не маюць прырочанай з боку адмысловых медыцынскіх службаў і праваахоўных органаў. Пры рэгістрацыі дубальтоўкі неабаводна будзе прадаставіць у міліцыю «папулярныя білет», а падчас пастановы на ўлік спартыўнага пісталета — дакумент, які пацвярджае прыналежнасць да спартыўнай арганізацыі па кулявой стральбе. На адну асобу можна зарэгістраваць не больш за дзве адзінкі газавай, спартыўнай і наразнай палюўчынай зброі, а таксама не больш за тры «гладкія ствалы». Працэдурна рэгістрацыі платная: 4 базавыя велічыні за кожны «ствал». А праз кожную тры гады давядзецца праходзіць перарэгістрацыю і плаціць па 2 «базавыя».

Як падкрэслілі ў Міністэрстве Унутраных спраў, у большасці выпадкаў сумленныя грамадзяне прыносілі ў міліцыю палюўчыныя стрэльбы і газавыя пісталеты, што засталіся ў спадчыну ад блізкіх сваякоў.

Але сярод добраахвотна здадзеных небяспечных прыладаў з’яўляюцца і сапраўдныя рарэтары, што неўзабаве могуць заняць свае месцы ў калекцыях дзяржаўных ваенназаводных фарміраванняў ці арганізацый. Напрыклад, жыхар Гомяля здаў у міліцыю зброю часоў грамадзянскай вайны: пісталет «Фрэмэр» венгерскага вытворца і шэпало. А вось жыхар вёскі Гарохавіча Акцябрскага раёна прынес у мірсонев РАУС 40 гранат і 960 патронаў. Увесь гэты арсенал ён знайшоў на месцы баёў Другой сусветнай вайны.

Мікола ДЗЯБЕЛА.

— Сярод вядучых даволі распаўсюджаная з’ява, вясці «заказнікі» — карпаратыўныя св’язі. Міркуючы па ўсім, вы на гэта не згаджаецеся?

— Не. Мне прапануюць, і даволі часта, вясці той ці іншы вечар, але я звычайна залюбома такую цыану, каб адразу адмовіліся. Ну не маё гэта, не маё, мне нутульна і некомфортна ў падобнай ролі. Толькі калі вельмі папросіць сяброў — і тое вельмі рэдка — магу выдзіць нічога, як працавала камандай, так і працую. Канал жа развіваецца пастаянна, у нас увесь час нешта адбываецца, і гэтыя змены нават не паспяваюць адбывацца. Апошняя даўно з’язна-цы з новай студыяй, і тое — далі вядучых нічога не змянілася, стала больш складана людзям, якія працуюць вакол эфіру. Бо навіны некалькі тыдняў як выходзяць зусім па-новому, з гэтым трэба звывацца і перабудоўваць работу.

— Калі ў вас выпадае вольны час, глядзіце АНТ або іншыя каналы?

— Шчыра кажучы, да тэлевізара я неяк не магу дабрацца ўвогуле. Падарылі тэлевізар у «Зорным цырку», на 5-годдзё АНТ таксама ўручылі — а я іх не гляджу! Так і стаіць, падключаны толькі адзін. Калі я жанглюю, на іх звычайна мячычкі падаюць. (Дарэчы, жангльжам Сяргей захапіўся падчас рэаліці-шоў, і так грунтоўна, што нават зараз працягвае займацца — кажа, супакойвае нервы, паліпае настрой і вельмі дапамагае засяродзіцца. — Аўт.)

— Акрамя вядучага навін, у якім яшчэ тэлевізійным амплуа вам хацелася б сябе паспрабаваць?

— Вой, у многім... Але пакуль што не скажу. Звычайна калі чысцьці вельмі хочацца, я гэта раблю.

— А вы гэты ўбачылі ў новым сезоне? — не здавалася я.

— Магчыма, — выкруціўся Сяргей. — Паглядзім.

Ну, сапраўды, паглядзім. Праўда, накіонт «Дзюх зорак-2» Савіцкі настраены збольшага катэгарычна: «Не маё амплуа. Я чалавек у жыцці дасціпны, у перапынках маду жартаваць так, што грывёрка развальваецца, але калі стану перад камерай — усё, як адрэзала. Зусім іншы чалавек. Ну, бывае... Ліў дэ Фюнс, кажучы, наадварот, быў вельмі пахмурным у жыцці і на тэле і ў нейкім змрочным месцы». Зрэшты, гэта іншая гісторыя. Абавяне ж Сяргей Савіцкага — пры усёй яго сур’ёзнасці ў кадры — нікуды не падарэцца і, як сцярдэжача, нават праз экран.

Гутарыла Вікторыя ЦЕЛЯШКА.

Тэлесеткі

Кватэрнае пытанне

Дагавор быць павінен

Нашаму дому больш як 30 гадоў, ходзяць чуткі пра капітальныя рамонт. Хто і як тды павінен вызначыць, што канкрэтна трэба зрабіць у кожнай кватэры? І ці павінны заключача дагаворы на правядзенне гэтых работ з жылцамі дома?

З. ХАДКЕВІЧ, г. Гродна.

Загадам Мінжылкамагас краіны ад 30 снежня 2006 года № 209 даручана кіраўнікам абласных і Мінскага гарадскога ўпраўленняў жылывай гаспадаркі, рамонтна-будаўнічых арганізацый галіны з 1 студзеня 2007 года на расначатых аб’ектах рамонтну жылых дамоў забеспячыць заключэнне дагавораў паміж заказчыкам, падраднай арганізацыяй і грамадзянінам на выкананне рамонтна-будаўнічых работ.

На стадыі праектавання капітальнага рамонтну жылца дома павіна праводзіцца абавязковае абследаванне ўсіх канструктыўных элементаў дома і інжынерных сістэм з мэтай недапушчэння дадатковых аб’ёмаў работ, якія выконваюцца ў працэсе рамонтну. Праектная дакументацыя на капітальны рамонт жылца дома падлягае ўзгадненню з зашчытаўнымі, разгляду ў дзяржаўнай экспертызе і зацвярджэнню ва ўстаноўленым пададаку.

Пералік асноўных відаў рамонтна-будаўнічых работ, якія выконваюцца пры капітальным рамонце будынкаў, выкладзены ў дадатку А да СНБ 1.04-02-02 «Рамонт, рэканструкцыя і рэстаўрацыя жылых і грамадскіх будынкаў». На капітальны рамонт павінны ставіцца, як правіла, будынак (аб’ект) у цэлым або яго частка (секцыя, некалькі секцый). Пры неабходнасці можа ажыццяўляцца капітальны рамонт асобных канструктыўных элементаў будынка або аб’екта.

Не пазней за 30 дзён да пачатку правядзення капітальнага рамонтну дома павінны быць праведзены сход жылцоў дома з прадастаўленнем ім інфармацыі (памяткі) аб відзе і тэрмінах правядзення рамонтных работ, арганізацыі і тэхналогіі іх правядзення. Пытанні, што ўзнікаюць грамадзянамі ў перыяд правядзення капітальнага рамонтну і не патрабуюць дадатковага абследавання і разгляду з іншымі зацікаўленымі, павінны вырашацца неадкладна. Прыёмка выкананых рамонтна-будаўнічых работ павіна ажыццяўляцца па кожнай кватэры са складаннем акта, падпісанага заказчыкам, падраднай арганізацыяй і грамадзянінам.

Віктар САВІЦКІ.

НЕПАЙТОРНЫ БАЛОТНЫ КРАЙ

Каб зубра ведалі лепш за кракадзіла!

Бачылі б вы шчасліва твары бельгійцы, якія ноччу разам з намі пайшлі ў лес на экскурсію «Начны жыхары лесу», каб толькі паслухаць у Бярэзінскім бясфэрным запаведніку птушак! Як выхатыць «слухачы», ў адрозненне ад нас — журналістаў, яны зрабілі далонамі над вушамі «трубачкі» і слухалі зачараваныя. І няважна ім было, што няма перакладчыка, і таму не маглі яны запытаць нешта ў егера, які так цікава расказваў аб лясных жыхарах. Мова птушак — інтэрнацыянальная.

У запаведніку ў ліку іншых жывуць 56 відаў птушак, занесеных у нацыянальную Чырвоную кнігу. Карэспандэнт «Звязды» бабываў тут на семінары, арганізаваным ГА «Ахова птушак Бацькаўшчыны», і ўзруніўся, што запаведнік — сапраўдны прыродны скарб. Больш за тое, менавіта сюды і ў Беларусь у цэлым цяпер прыязджаюць з-за мяжы вучыцца экалагічнаму выхаванню.

Край унікальных балот

Як паведаміў кандыдат біялагічных навук Валерый Іўковіч, Бярэзінскі запаведнік займае плошчу больш за 81,7 тысячы гектараў. Знаходзіцца ён на тэрыторыі Лепельскага і Дошчыцкага раёнаў, а таксама ў Барысавскім раёне. Дзяржаўны запаведнік створаны ў 1925 годзе. А міжнародны статус аховы атрымаў у 1979-м. У 1993-м Саветам Еўропы яго тэрыторыя ўключана ў сетку біягенетычных запаведнікаў.

Асабліваець яго ў тым, што тут захаваліся ўнікальныя ў Еўропе балотныя масівы, агульная плошча якіх — 50 700 гектараў. У больш узвышаных частках запаведніка, палюўчынай і цэнтральнай, пераважаюць т. зв. пераходныя і вярхавыя балоты, сярод якіх размешчаны пакрытыя хваёвым лесам мінеральныя астравы. У паўднёвай частцы — буйныя масівы нізінных балот, у тым ліку і ўся палова Бярэзінны. Сярод лясоў дамюючы хвойнікі, што ўтвараюць буйныя

масы. Больш за палову іх забалочана. Каб убацьчыць гэты цуд, прыязджаюць з усёй Еўропай!

Паміж дзвюма марамі

Тэрыторыя запаведніка ўключае басейны рэк Бярэзіна і Чукчова Эса, і ў сваю чаргу адваднена адносяцца да Чарнаморскага і Балтыйскага басейнаў. Вадападз’езд між імі праходзіць па паўночна-ўсходніх частках запаведніка, дзе 69 рек! Бярэзіна пачынаецца за 45 кіламетраў ад паўночнага краю запаведніка, яе даўжыня на тэрыторыі запаведніка — 110 кіламетраў. Рэчышча рэк з’яўляецца ў адрозненні ад іншых птушак, занесеных у нацыянальную Чырвоную кнігу. Карэспандэнт «Звязды» бабываў тут на семінары, арганізаваным ГА «Ахова птушак Бацькаўшчыны», і ўзруніўся, што запаведнік — сапраўдны прыродны скарб. Больш за тое, менавіта сюды і ў Беларусь у цэлым цяпер прыязджаюць з-за мяжы вучыцца экалагічнаму выхаванню.

І вялікі арлец, і арол-вужаед

У спісе птушак Бярэзінскага запаведніка — 230 відаў! Пераважаюць гэта лясныя і водна-балотныя віды. Падлінаю, што влікі арліччю тут усёго 6 пар, скалы — 8—11, шэрага жураўля — 30—35, чорнай рыбакі — да 150, чорнага буся — 12—16, арла-вужаеда — да 5 пар. Акрамя іх, у запаведніку гняздуюцца значная колькасць чапляў — бу-гаў (10—15 самцаў), звычайна на гнездаванні драч — від, які знаходзіцца пад глабальнай пагрозай знікнення.

Флора запаведніка — гэта больш за 2000 відаў раслін. 37 занесеных у Чырвоную кнігу. Увогуле, у Беларусь назіраецца пры-

вядчавая, пашкоджавачы і разбураючы пры гэтым орган, на якім яны змяшчаюцца.

«Спадарожнікамі» падагры з’яўляюцца нырачкакаменная хвароба, атэрасклероз, гіпертанія, атлусценне, радзей цукрова дыябет.

Апошнім часам колькасць пакутуемых ад падагры імкліва расце, сярод падагрыкаў шмат бізэзмечу, вядомых вучоных, літаратараў, мастакоў. Вельмі часта хвароба ўнікае ў выніку перацяжанага, злупчанага алкаголем (ліпшчы, што тлустая ежа, спіртное напівак, сакрэцыю ныркамі мачавой кіслаты). Гэта асноўныя прычыны хуткага росту колькасці хворых на падагру ў развітых краінах. Там яе часам называюць яшчэ «хваробай дастатку».

Чым вышэй узровень жыцця, тым шырэй распаўсюджана падагра.

Падагра — хвароба пераважна мужчынская (на яе хварэюць 85—90 працэнтаў мужчын мажнага цела-скаладу ва ўзросце 30—50 гадоў). Праўда, і жанчыны не застрахаваны ад яе. Як правіла, і падагра «на-ганяе» пасля напываўца. У гэтым узросце розка змяняшацца колькасць жаночых гармонаў — эстрагену, які садзейнічае вывадзенню мачавой кіслаты ныркамі.

Акрамя таго, жанчыны ў мэтах карэцыі фігуры ўсё часцей і часцей выкарыстоўваюць мачагонныя сродкі, што таксама прыводзіць да павышэння ўзроўню мачавой кіслаты.

Справакаваць абастэрэнне хваробы могуць:

— прыём алкаголю (ён павялічвае ўтварэнне і парухае вывадзенне мачавой кіслаты);

— ужыванне ежы, багатай на пурывы, што павялічвае верагоднасць

аціднага сору ў траўмаваным суставе);

— хірургічнае ўмяшанне (звычайна прыступ развіваецца на 3—5-ы дзень пасляперажыванага перыяду);

— пераахладжэнне (зніжэнне тэмпературы цяла ўсёго на паўгра-дзасю часам прыводзіць да перацяжанага ўратаў (вытворныя мачавой кіслаты) у суставах).

Асноўнае ў лячэнні падагры — кантроль узроўню мачавой кіслаты, таму яна накіравана на падаў-ленне прадукцыі мачавой кіслаты і паскоранае вывадзенне яе з арганізма.

Асноўныя правілы для хворага на падагру:

— пры вострым прыступе трымаць хворы сустав у прыўзнятым стане, пакладзіць пад яго падушчкі; калі можна дакрануцца да бя-лочага месца, прыкладзіць да яго пакет з лёдам на некалькі хвілін (лед сушыцца болей);

— прымаць прэпараты, якія зніжаюць узровень мачавой кісла-ты, і перыядычна кантраляваць яго; — ніколі не спыняць прыём прызначаных лекаў, не параўніваць з урачом: розка адмена ляр-ства прыводзіць да абастэрэння падагры;

— пастаянна засцерагацца ад траўмаў суставаў, абмяжыць фізічныя напружкі; не насіце вельмі вузкі абутак, які можа выклікаць пашкоджаны сустаў; — кантраляваць артарыяльны ціск (даўрэтырты, якія прымаюцца для зніжэння ціску, фактычна пады-маюць узровень мачавой кіслаты);

— пазбягаць прыёму аспірыну і прэпараты, якія яго змяшчаюць (ён замаруджае вывадзенне ма-чавой кіслаты);

— прытрымлівацца дыеты. Важна не пераедаць і не галадаць. Вельмі добра сябе зарэкамендава-

РЭПАРЦЁР

7

18 ліпеня 2007 г. ЗВЯЗДА

АЛІМПІЙСКІЯ ГУЛЬНІ СЯРОД ДЗЯЦЕЙ? ГЭТА ЗДОРВА!

Найдаўна ўвесь спартыўны свет абляцела навіна: на 119-й сесіі ў Гаа-тэмале члены МАК зацвердзілі правядзенне летніх юніёрскіх Алімпійскіх гульняў у 2010 годзе і зніжэнні юніёрскіх Алімпійскіх гульняў у 2012 годзе для падлеткаў ад 14 да 18 гадоў.

Пракаментаваць гэтую сенсацыйную навіну мы папрасілі прэс-ата-ш НАК Беларусі Пятра РАБУХІНА.

— Пётр Паўлавіч, такія рашэнні проста так не прымаюцца. Што гэ-тату папярэдзіла?

— Пытанне стварэння юнацкіх Алімпійскіх гульняў было паднятае ў далёкім 1990 годзе Жакам Роге, які ў той час узначальваў Асацыяцыю еўрапейскіх алімпійскіх камітэтаў, абранага за-тым прэзідэнтам МАК. Спэдар Роге прапанаваў тды адзін раз у два гады праводзіць летнія і зімнія еўрапейскія юнацкія алімпійскія дні моладзі, назва-ныя пасля «Алімпійскія фестывалі мо-ладзі Еўропы». Забягаючы наперад, скажу, што гэты рух атрымаў моцнае развіццё. Пры іх правядзенні выкон-ваюцца ўсе атрыбуты дарослых Алімпійскіх гульняў: выкананне гімна, пад-няццё алімпійскага сцяга, урачыстае праходжанне спартсменаў краіна-ўдзельнікаў, прынесенне спартсмена-мі клятвы вясці сумленна барацьбу і г. д.

— У якіх дысцыплінах будуць спартыўнаць маладыя спартсмен-ны?

— У праграму Гульняў увойдуць усё віды спорту зямлі Алімпійскіх 2010 го-да і летняй 2012 года з абмежаванай колькасцю дысцыплін і спартыўнаць.

ФАРМАТНЁМ Ліпеньскія прыступы кахання, нянавісці і выкрутлівасці

З 19 па 22 ліпеня ў сталіцы ў кінатэатрах «Аўрора», «Мір», «Перамога», «Цэнтральны» зноў пройдзе эксклюзіўны паказ фільмаў праекта «КІНАФармат 4х4».

«Груз 200» — так называецца новая кінадрама Аляксея Балабанава, аўтара такіх вядомых фільмаў, як «Брат», «Брат-2», «Жмуркі», «Мне не баліць».

Дзеянне адбываецца ў 1984 годзе. У цэнтры — вобраз маляўнічага імпатэнта ў міліцэйскай форме, які здэкуюецца з дачкі сакратара райкама партыі.

У галоўных ролях: Аляксей Палуян, Агнія Кузняцова, Аляксей Сераброваў, Леанід Громаў, Леанід Бячовін, Наталія Акімава.

У праграму «Кінафармата» ўключана таксама новая расійская трагікамедыя «Простыя рэчы». Аўтар сцэнарыя і рэжысёр-пастаноўшчык — Аляксей Папагрэбскі. Фільм з паспехам паказваўся на фестывалі «Кінатур»-2007, на 42-м МКФ ў Карлавах-Варах і XV міжнародным фестывалі фестываляў у Санкт-Пецярбургу.

Пісьмеркі ўрач-анэстэзіялаг Сяргей Маслоў яшчэ не ведае, дзе яму сёння дзевятдзесята наваца, а на галаву адна за адной падаюць глабальныя праблемы. З такімі на свежы галаву справу мець ніяк нельга. Са шклянчай у руцэ, праўда,

яшчэ складаней — паспрабуй потым разабрацца, адкуль фінгал пад вокан і сніжкі на спіне? Увогуле круціцца Маслоў, як Бузыкін з «Асеняга марэфона», а шчасце так блізка.

Ярка, запамінальныя вобразы ствараюць у фільме Сяргей Пускеліс, Леанід Бранявоў, Святлана Камыніна, Мікаіл Буланю.

...Уладальнік IT-кампаніі хоча прадаць бізнес. Ёсць толькі адна праблема: калісьці ён прымудраў фіктыўнага кіраўніка, каб не быць адказным за непалаўляльны рэжым. Пакульнікі настойваюць на асабістай сустрэчы, і ўладальніку даводзіцца наняць акцёра-няўдачніка, які змог бы выканаць ролю боса. Як разгортваліся падзеі далей, вы і даведаецеся, паглядзеўшы новую кінакамедыю «Самы галоўны бос».

Гэта сумесная работа кінамаграфістаў Даніі, Германіі, Швецыі, Фінляндыі, Францыі, Італіі, Нарвегіі і Ісландыі. Паставіў фільм рэжысёр Ларс фон Трыер, ён жа напісаў і сцэнарыі.

Галоўныя ролі выконваюць Іенс Альбінус, Пётэр Ганцлер, Ібен Яйль, Бенедыкт Эрлінганс.

Фільм быў паказаны ў пазаконкурснай праграме 54-га МКФ ў Сан-Себастыяне.

Шмат вясёлых хвілін прынясе глядачам новая кінакамедыя «Сцяны сэксуальнага характару», знятая ў Вялікабрытаніі рэжысёрам Эдвардам Блумам.

Сакс і каханне — якую ролю яны адгравваюць у нашым жыцці? Кожны з герояў фільма павольна вырашае гэта актуальнае пытанне. А ўсё гэта за дзве гадзіны экраннага часу мы пазнаёмімся з сям'яю парамі. Яны сабраны на прыпынку «любві ве ве возрасты покорны...»

У карціне бярэ ўдзел сусветная кіназорка Эван МакГрэгар. Разам з ім у фільме здымаліся Эйлін Аتكінс, Хугі Эйд, Нюе Боньёлі, Том Хардзі, Дзіла Ходж, Андрыян Лестэр і інш.

Карціна ўдзельнічала ў конкурснай праграме XV Міжнароднага фестываля фестываляў у Санкт-Пецярбургу.

Раман КОСЦІН.

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ. A grid-based puzzle with various clues and images of mushrooms.

ПАЙСЦІ І НЕ ВЯРНУЦА Штодзень у міліцыю паступае каля 25 заяў аб знікненні людзей

Чалавек, вядома ж, не іголка ў стоце сена. Але, часам знайсці такую прапушчанага жывага чалавечка, хоць міліцыя і робіць усё магчымае.

Як паведаміла начальнік упраўлення інфармацыі і грамадскіх сувязяў МУС Кацярына Самусенкава-Шэлегава, сёлета беларускай міліцыяй аб'яўлялася ў вышук больш за 4600 грамадзян. Большасць з іх былі знойдзены.

Нярэдка асобы, якія сыходзяць з дому, становяцца ахвярамі забойцаў. Сёлета органамі пракуратуры ўзбуджана 13 кримінальных спраў на фактах забойстваў асобаў, якія лічыліся адсутнымі без вестак.

Дарэчы, лягчы за ўсё міліцыі знайсці зніклага чалавечка па «гарачых слядах». Найчасцей прапушчанага знаходзяць на працягу трох дзён пасля знікнення. Таму чым хутчэй сваякі і знаёмыя зніклых асобаў звярнуцца ў міліцыю, тым больш шанцаў будзе іх знайсці.

18 ліпеня. 1909 год — у вёсцы Грамыкі на Гомельшчыне нарадзіўся Андрэй Андрэвіч Грамыка, вядомы саветскі дзяржаўны дзеяч. Міністр замежных спраў СССР (1957—1985), Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР (1985—1988).

1968 год — лідар чэхаславацкіх камуністаў Аляксандр Дубчак абвясціў лозунг: «Сацыялізм з чалавечым тварам». Да трагічных жывіцкіх падзей заставалася роўна месца.

«Чым больш чалавек задаволены сабой, тым менш на самай справе ў яго таго, чым можна быць задаволеным».

Крынічка

Рубрыку вядзе Валянціна ШПІЛЕўСКАЯ, тэл. 285-88-81 № 16 (234)

Аб хваробах агуркоў

Найбольш распаўсюджаны захворванні агуркоў — грыбковыя. Гэта муністкая раса — плямы белага колеру на лісцях, могуць быць і на сцяблах. Пазней плямы буржую і лісце гіне.

Белая гніль развіваецца пры нізкай тэмпературы. Пры гэтым захворвае аснова сцябла, лісце павісае, і расліна гіне.

Аслабленне лісця хварэе на фузарыёз ці каранёвую гніль. Карані буржую, робяцца нізкі мяккай. Бывае гэтак і ад залішняй падкоркі кармавак.

Трэба сказаць, што таматы любяць вільготную глебу, але сухое паветра. Таму стараіцца пастаняна трымаць глебу пад памідорамі вільготнай. Калі ж па якой небудзь прычыне градка перасыхае, а тут прайшоў моцны дождж, то лепш здымаць бурны памідоры, а таксама тую, якія толькі пачынаюць бурзіць і нават бурныя зялёныя плады.

Можна таксама апырсаць таматы наступным раствором: 1 г борнай кіслаты развесці ў 1 л гарачай вады, а затым астудзіць раствор і апрацаваць ім расліны. Калі ў цяпліцы і парніку тэмпература вышэй 35°C, то спыняюцца рост раслін, завязваюцца пладоў, а пыло робіцца стэрільным.

Кветкі і астралогія. Рака — знак воднай стыхіі, таму ўсе яго расліны насычаны вільгацю, маюць сакавітыя, мясістыя сцяблі або лісты.

Сумесь супраць мурашоў. Летам не толькі на агародах, але і ў горадзе часта заўважваецца мурашчына калонія. І хоць кожная жывая істота прызначана для чаго-небудзь, але ж бывае непраемна, калі наступіў на гняздо мурашоў і пабягуць яны па назе, а яшчэ горш, калі ад іх гінуць расліны.

Слушныя парады

Каб прыцягнуць у агарод драпежных насякомых, якія знішчаюць гліно на сталовых бураках, побач з пасевамі буракоў пасейце кроп, цвіценне якога выконвае гэту ролю.

Існуе вельмі карысны старажытны спосаб выдалення часночнай кветкавай стралкі. Вострым нажом зрабіць разраз на сцябле зверху ўніз, да цыбуліны, але з аднаго боку, не чапляючы процілеглай сценкі сцябла.

Трэба памятаць, чым часцей збіраеш плады агуркоў, тым вышэй будзе ўраджай. Рабіць гэта трэба штодзённа, у другой палове дня, таму што пераважна ў гэты час накопліваецца найменшая колькасць нітраў.

Агуркі можна захаваць свежымі некалькі дзён, калі іх трымаць на тры чверці ў вадзе пладаножкамі ўніз і кожны дзень мяняць вадку.

Каварная фітафтора. Калі з ёй не весці барацьбу, яна знішчае палову ўраджай. Таму апрацоўку памідораў супраць фітафторы трэба пачынаць загодзя, не чакаючы, калі яна з'явіцца.

Чаму... ..гарбузы, кабачкі, патысоны добра развіваюцца, добра цвітуць, а пладоў вельмі мала альбо іх зусім няма?

Прычыны могуць быць самыя розныя: расліны перакармлены азотам і «буваюць», мала жаночых кветак альбо не хапае святла.

Некаторыя расліны-ляніўцы толькі ў канцы лета пачынаюць выдаваць паўнацэнны ўраджай. Пры цёплым вераснёўскім надвор'і, змайстраваны над імі плёнчаныя ўкрыцці, можна атрымаць ад іх ураджай-сюрпрыз.

Сёння

Table with weather forecast for various cities: Мінск, Віцебск, Магілёў, Гомель, Брэст.

UV INDEX 6.5 and 3.9. Information about sun protection and weather conditions.

Надвор'е на заўтра

Map of Belarus showing weather forecasts for different regions: Віцебск, Гродна, Мінск, Магілёў, Гомель, Брэст.

...у суседзях

Table with weather forecasts for neighboring cities: Варшава, Масква, Вільнюс, Рыга, Кіеў, С-Пецярбург.

Усміхнёмся!

Жанчына на тэлеграфіе падае запойны бланк са слоўмі: «Віншую Ніначку, унучку Ганчачку і унучка Сашачку са святамі!»

ЗАМЕЖЖА ДАПАМОЖА?

Як паведамілі ва ўпраўленні інфармацыі Нацбанка, у сувязі з тым, што «Атам-банк» і Міжнародны рэзервовы банк да 1 ліпеня 2007 года не змаглі выканаць нарматыў па давадзеным да мінімальнага памеру ўласнага капіталу.

ТЕХНОБАНК Бухгалтерский баланс на 1 июля 2007 г. ОАО «Технобанк»

Balance sheet table for Technobank as of July 1, 2007. Columns include asset/liability type, symbol, and amounts for 2007 and 2006.

Отчет о прибыли и убытках на 1 июля 2007 г. ОАО «Технобанк»

Income statement table for Technobank as of July 1, 2007. Columns include income/expense type, symbol, and amounts for 2007 and 2006.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА. Заснавальнікі: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ. Рэдакцыйная калегія: І. БАРАНОЎСКАЯ, С. ГРЫБ, У. ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Л. КАРПЕНКА, Л. ПАХАНЕНКА, Т. ПАДАЛЯК, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), С. РОСКОЛЬНИК, Л. РЫЖАНКОВА (першы намеснік галоўнага рэдактара), Л. СЕВІРСКАЯ, А. СЛАНЕЎСКАЯ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШКА, І. ШЧУЧЭНКА.

292-05-82, адказны за выпуск дадатку: «Чырвоная змена» — 292-44-12; «Мясцовае самкараванне» — 292-21-03, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20-37-98, Віцебску: 24-31-92, Гродне: 43-25-29, Гомелі: 14-13-92, Баранавічах: 7-26-02, Магілёве: 32-74-31; Бухгалтэры: 292-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах тэл./факс: 287-17-79, e-mail: reklama@zvzazda.minsk.by, рэдактар рэкламнага аддзела — тэл./факс 292-04-52.

аўтарамі. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі. Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адакнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы. Газета адрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Вьдавцтва «Беларускі Дом друку». Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 34.188. Індэкс 63850. Зак. № 3849. Нумар падпісанні ў 19.30. М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12